
UNITÁRIUS ÉLET

58. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
2004. MÁJUS-JÚNIUS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Főszerkesztői jegyzet

Végre beléptünk az EU-ba!

Pünkösdi ima

„A királyfi három bánata...”

Szép versek üzenete

Egyházi hírek

Erdélyi fejedelmek

Unitárius szórványok

Egyházközségeink életéből

Kereszténység és kultúra

Máté Ernő: Tudomány és vallás

Tavaszi tárlat

Hírek

Endrődi Sándor
KÖVESSÜK ÖT

Nincs nála istenibb lény a világon,
Nincs nála szeretőbb és szenvedőbb.
Haladjunk tiszta szívvel nyomdokában,
Kövessük őt!

Nagy lelkéből a jóság fénye árad
S napként világít minden bú előtt.
Egész valója irgalom, bocsánat.
Kövessük őt!

Nehéz útjának tövis a virága,
De példájánál nincs nagyobb, dicsőbb,
Amerre jár – akár a Golgothára –
Kövessük őt!

Hittel hajol le Lázár nyomorához,
Magához emeli a szenvedőt;
Vérző igaznak igaz könnyel áldoz...
Kövessük őt!

Előtte nincs különbség. Ember: ember.
A szívet nézi, a rejtett redőt.
Keze csak áld, csak simogat, de nem ver,
Kövessük őt!

Végre beléptünk az EU-ba! De bent vagyunk-e igazából?

Elmúlt május 1-je. Régen a világ proletáriátus összefogását kellett ezen a napon ünnepelnünk „pirosló arccal és piros zászlókkal”, most pedig az Európai Unióhoz való csatlakozást, mosolygó arccal és kék zászlókkal. Most is nagy volt a csindadratta. Az Erzsébet híd „szökőkúttá” változott. A Szabadság hidat gypepszőnyeg fedte. A Hősök terén és a Felvonulási téren ismét volt nagy táncos-zenesé- vigadalom. Emlékként pedig egy nagy vörös homokórát kaptunk.

A lelkesedés eléggé mérsékelt volt. Mennyivel nagyobb lett volna, ha ez a csatlakozás 10, vagy akár még 5 évvel ezelőtt történik? De az EU 1995-től kezdve mindig elhúzta a szánk előtt a mézesmadzagot. Végül kényszerből lett 2004. május 1.

Tavaly novemberben Koppenhágában összehívták a 10 tagjelölt országot, az orruk alá tölték a feltételeket és azt mondták, vagy elfogadjátok így, vagy ha nem, akkor kimaradtok. Ekkor kaptunk igazán leckét az euroburokraták demokráciafelfogásából. Aztán jött a többi keserű meglepetés. Az EU alkotmányában nem eshet szó a földrészt keresztény gyökereiről. A kisebbeket nem illetik meg a kollektív jogok. Hát ez az a nagy nyugati tolerancia, a másság elfogadása, megértése? **Így kellett rájöttünk, hogy ez az Európa, már nem az az Európa, amelyről „a vasfüggönyön innen” a nyugati rádiókat hallgatva sokáig ábrándoztunk. Ez az Európa sokkal önzőbb, sokkal befele fordultabb, sokkal lenézőbb, lekezelőbb, mint régen.** Nem csoda hát, ha a csatlakozási népszavazáson való részvételnél sem tolongott a magyar nép!

A csatlakozás – vagy inkább a hozzácsatolás – azonban most már ténykérdés. **Vitatható, hogy EU teljesjogú tagjai lettünk.** Ez egy fából vaskarikák! Az ún. belső határok csak 2007-ben szűnnek meg. Akkor csatlakozhatunk a schengeni egyezményhez. Az euro-övezet pedig csak 2010-ben. Majd talán ezek után. A „szabad munkavállalás” csak elvileg lehetséges, gyakorlatilag a legtöbb tagállamban nem. Sokan háborognak ezért, én viszont örülök neki. Egyáltalán nem lenne jó, ha most sok magyar fiatal, kevés nyelvtudással nekivágna Ny-Európának. Nagy leégés lehet belőle és sok emberi tragédia! Először a „hazai pályán” próbálják ki tehetségüket, felkészültségüket. Ennek birtokában menjenek ki. Sokkal jobban fognak járni. Egyébként itthon is dolgozhatnak „nyugati cég-nél”. Lelkesítő példaként Írországot, Portugáliát, Spanyolországot és Görögországot szokták elének állítani. De ők első perctől megkapták azokat a támogatásokat, ami a régi tagállamoknak dukált. Mi ennek is csak a negyedét kapjuk meg.

Az ír példa felemlegetése azért sem szerencsés, mert az egész EU-n belül Írországnak a legalacsonyabbak az adók és ez nagy vonzerőt jelent a külföldi tőkebefektetések-nél. Míg nálunk a legmagasabbak. Ugyanis nálunk az EU-csatlakozás előestéjén (tavaly decemberben) történtek a nagy adóemelések, hogy a költségvetési hiányt csökkenthesék. A csatlakozással ugyanis sok vámbevétel esik ki. Jelentős tagsági díjat kell fizetni, az áfa-bevételekből. És az EU-s támogatásokhoz is elő kell teremteni a hazai saját erőt. A kormány-nak most ezért kellett 450 millió euró hitelt felvennie, amit valószínűleg még továbbiak követnek. A magas adók miatt menekül a külföldi tőke hazánkból. A javasolt egysávos személyi jövedelemadó nálunk 32–32%-os lenne. A szlovákoknál ez már most 19%! Nem csoda ha két új autógyár felépítését (Peugeot és KIA-Hyundai) is elszípkázták előlünk!

Az EU-hoz csatlakozó 10 országgal 30%-kal nő az Unió területe. 20%-kal (75 millió fővel) a népessége. De ennek több, mint a felét egyedül Lengyelország adja. Ők ma már 40 milliót számlálnak, pedig nem volt könnyű életük az 1980–90-es években. Mi pedig állandóan csúszunk lefelé. Evtente 40–45 ezer fővel fogyunk, egy teljes Cegléd népességével. Ők rájöttek: ha fenn akarnak maradni, szaporodniuk kell. Mi nem! Fogyó nemzet vagyunk, de a századvégre kihaló nemzet is lehetünk. Csodálatosan szép magyar nyelvünk, irodalmunk elsüllyedt Antarktisszá válik. Esetleg angol nyelvre fordítva olvassák majd az itt élők. A magyarság évtizedeken át tartó lelki terrorizálása (pl. bűnös nép, fasiszta nép, nacionalista nép vagytok) oda vezetett, hogy **ma már nem meri önazonosságát vállalni és a teljes önfeladás állapotába jutott, a lehető legveszélyesebb egy ilyen integrációhoz való csatlakozás után.** Mert minden nagy integráció a népek olvasztótégelye. És aki nem

elég erős lelkű, aki nem hisz nemzeti küldetésében, az hamar beolvad. A magyarság pedig nagyon hajlamos erre.

Ne legyenek kisebbségi érzéseink a nyugatiakkal szemben. Sem nyelvük, sem kultúrájuk, sem emberi habitusuk nem magasabb rendű a miénknél. Senkinek sem jelent „felemelkedést”, ha saját nyelvét, kultúráját feladja és beolvad. A rendszerváltás után ami romlás következett itt (pl. kábítószeresedés, a prostitúció, az AIDS, a különböző bűnös szekták és a bűnözés elterjedése), mind a „fejlett” Nyugatról érkezett. Örök dilemmám, hogy miért mindig csak a rosszat, a károkat vesszük át ilyen viharos sebességgel? Miért nem a jó győzött a rossz felett, hanem fordítva? Ezért vagyok pesszimista a „közös európai jövőt illetően”. Ott abban a nagy demokráciában, toleranciában még egyetlen régen vajdúdo nemzetiségi kérdést sem tudtak megoldani. Évtizedek óta folyik a harc Észak-Írországnak, Baszkföldön, Korzikán, Szardínián stb. Közben nekünk adnak jó tanácsokat, hogy miként kell a nemzetiségi kérdéseket elv-szerűen kezelni!

Az EU-csatlakozás után mindenki a nagy támogatásokról ábrándozik. Kevesen tudják, hogy az EU-támogatásokra fordítható összeg az EU-országok GDP-jének mindössze 1,67%-a, ami egy főre 25 eurót, kb. 6 500 Ft-ot jelent. Hát ebből nem lehet csodákra számítani.

A 10 új tagállammal az EU GDP-je (bruttó nemzeti jövedelm-e) csak 5%-kal nő, mert ezen országok egy főre jutó GDP-je a régi tagállamok átlagának még a felét sem éri el. A csatlakozó-kok összes GDP-je így csak annyi, mint a Dunántúl nagyságú, kis Hollandiáé. Ilyen versenytársakkal kell tehát nekünk fel-vennünk a versenyt az unióban.

Az unió belső piaca egy kegyetlen versenypálya. Aki nem tud lépést tartani vele, az menthetetlenül elbukik. Sokan latol-gatják is: **kik lesznek a vesztesek és kik a nyertesek az EU-csatlakozás után?** Szóba kerülnek a kis- és középvállal-kozók, a családi gazdaságok, a nyugdíjasok stb. Még be sem lép-tünk az EU-ba, de a KSH máris jelentette: **a családi gazdasá-gok 20%-a az elmúlt 3 évben tönkrement.**

Ez a verseny nem lesz tisztességes, mert nem a termékek minősége, a termelők szorgalma, hanem a támogatások nagy-sága versenyeznek egymással. Akik 4-szer akkora támogatást kapnak, azok olcsóbban tudják beszállítani hozzánk a csirke-, sertés- és marhahúst, a tejet, a tojást, sajtot stb. A magyar ter-melők nagy része pedig tönkremegy. Egyes „agrárszakértőink” arról filozofálgatnak, hogy Magyarország tej- és húszükségle-tét ma már 200 nagy tejgazdaság, 400 nagy csirkefarm és 600 nagy sertéstelep biztosítani tudja. Hogy a többi kistermelővel mi lesz, az őket nem érdekli. Pedig az agrártámogatási rend-szer eredeti célja az volt, hogy a falvak fogyó népességét vala-hogy meg lehessen tartani. Nálunk még ez az elv is a visszájára fordul. A támogatások nagy részére a nagyzemeli lobby akarja rátenni a kezét, mondván, hogy a földtulajdon nagyon elapróz-tott és itt nem gazdaságos a termelés. Szó sincs róla! A földbér-letek révén a termelés hazánkban is ugyanolyan nagy parcellá-kon zajlik, mint Nyugaton. Tehát semmi sem támasztja alá a család-i gazdaságok ellen folyó ellenpropagandát.

Jobban szerettünk volna mi örülni és lelkesedni az EU-csatlakozásnak, **mert valóban csak az egységes és vi-rágzóbb Európa lehet biztos jövőnk.** De egyelőre sok még a kérdőjel és a hidegzuhanyserű várattal, kedvezőtlen élmény! Ezekre csak az idő és a pozitív személyes tapasztalat adhatja meg a választ. Feltétlenül jobb lett volna a hangulatunk, ha a csatlakozás időpontjában szép **fővárosunk és hazánk nagy része** nem lett volna annyira lepusztult, elhanyagolt, koszos, elviselhetetlenül szemetes, bűzös, falfrakkal elrontott. **Szégyelljük, hogy ilyen állapotban kellett csatlako-znunk Európához** és ezért a nyugatiakkal joggal megszól-nak minket. Szomorúak vagyunk, amikor azt látjuk, hogy az utóbbi 10 évben Prága, Tallinn, Varsó belvárosa sokkal látványosab-ban fejlődött, mint Budapest, és ezáltal versenyképesebbek let-tek nálunk, a nyugatiak számára.

Ezek után vajon még el merhetjük-e énekelni, hogy „Szép, vagy gyönyörű vagy, Magyarország, Gyönyörűbb, mint a nagy világ”?

Dr. Zoltán Zoltán

Pünkösdi ima

„A lélek él, és munkál csendesen”

„Ne csodáld, hogy azt mondom néked:
Szükség néktek újonnan születnetek”
(János evangéliuma 3.részének 7. verse)

Kedves Testvéreim! Keresztény Atyámfiai!

Éveken át annyiszor hallunk a pünkösdi történet két alapvető üzenetéről, tanításáról, hogy vallásos lelkünk-szellemünk valami új mozzanat felfedezésére, valami más meglátására, láttatására vágyik. A két ünnepi üzenet vallásunk alapillére, örök értéke marad, az elkövetkező években is. Semmiképp nem mondanánk le arról a mindig időszerű, első, pünkösdi ösztönzésről, példaadásról, mely szerint a tanítványok, „egy akarattal együtt valának”, hiszen ennek következménye, lett a második pünkösdi esemény, történet, a keresztény egyház megalakulása.

Az első pünkösdi történetéhez kapcsolódó események mellett miről is lehetne még elmélkedni, mint hogy a kedves hallgató örömteli lélekkel, térjen vissza ünnep elmúltával a mindennapi élet zajos forgatagába. Vallásos életünket, egyházhoz való tartozásunkat az ünnep táján végigkísérik a szebbnél-szebb képek, hasonlatok a kettős tüzes nyelvekről, a nyelveken való szólás mikéntjéről, a galamb formájában érkező szentlélekről, Péter csodálatos hittérítő beszédéről, a 3000 ember megtéréséről és megkeresztelkedéséről és még sok más, az ünnephez kapcsolódó hagyományos „eseményről, történetéről, jelenségről”. Ezek mind-mind hozzájárulnak vallásos képünk formálásához, erősítéséhez vagy a kételkedéseink helyénvalóságáról hitünk, értelmünk világosságánál. Istentől kapott szabad akaratunk folytán ehhez jogunk van: elfogadni vagy kételkedni. De milyen útravalóval kell ezek után elbocsátani a hallgatókat. Miről szólhat tehát egy pünkösdi prédikáció? A válasz az előbbinek alapján elég nehéz, mert a pünkösdi ünnepnek is meg kell teremnie a maga gyümölcsét életünkben.

Úgy gondolom, hogy ez ünnepen nem lehet cél a fenkölt okoskodás, mert az bárkit elidegeníthet, az ünnep meghitt emberségétől. Nem célszerű sem egyik, sem a másik felfogás ütköztetése. Sem érdemes előbányászni, hogy melyik zsinat mit fogadott el ezzel kapcsolatban, hogy pl. az

1054-es nagy egyházszakadást (schisma) is egy ú.n. „filioque”-tan okozta, vagyis hogy a szentlélek csak Istentől származik-e vagy a Fiútól is. Kérdezzük tovább! Cél lehet-e azt fejtegetni, hogy az ószövetségi „lélek”-szavak, a ruah vagy a khájá nefes ugyanazt jelentik-e, mint az újszövetségi pszüché vagy pneuma? Ad-e valamit ez hitünkhöz, világlátásunkhoz, erősíti-e vallásosságunkat? Még a lélek ünnepén sem mernék igennel válaszolni. Olyan világban – ahol Ady Endrét idézve: „beteg a világ, nagy beteg!” – ahol annyi fájdalom van, ahol annyi kirekesztés, pusztítás, rombolás van, valami másról kell, hogy szóljon az ének, ahogy Babits Mihály írja: „Én nem a győztest éneklek, / nem a nép-gépet, a vak hőst, / kinek minden lépése halál, / tekintetétől ájul a szó, / kéznymása szolgaság, / hanem azt, aki lesz, akárki, / ki először mondja ki azt a szót, / ki először el meri mondani, / kiáltani, bátor, bátor, / azt a varázsszót, százezrek / várta, lélekkészadó, szent, / embermegváltó, visszaadó, / nemzetmegmentő, kapunyitó, / szabadító drága szót, / hogy elég! hogy elég! elég volt!” Ehhez **ne-künk is újjá kell születnünk**, másként nem tud igaz lenni életünkben Reményik Sándor gyönyörű sora: „A lélek él, és munkál csendesen!” Minden perc újabb esély, hogy lélekért imádkozzunk, ami újjáteremthet: „Óh, jó Atyánk, atyáink Atyja, / Bús aggodalmunk jól tudod, / Ne hagyj, Uram, hogy megtagadja / Apját, múltját a korcs utód. / Óh, tégy csodát, lobbantsd ki lelked, / Uram, lelkünk nincs, azt adj, lelket, / A múlton csüngő nemzedék / Találja meg, szeresse meg Egy Istenét!”, Lassan nyilvánvalóvá lesz, hogy a bennünk szunnyadó isteni szikrát, a **lelket kell nemcsak ünnepünk, hanem egész életünk középpontjává tenni**. A Nikodémushoz intézett jézusi szavak pedig mindennapi gyógyító, „feljavító, feltöltő” útmutatást kell adjanak.

Valamikor tavasznyitáskor hallottam Mezei András költőtől egy kedves történetet, amit legújabb verseskötete bemutatásakor mondott el, Jelkép lehet ez! A háború poklát megjárt fogoly

visszatér Balassagyarmatra valamelyik megsemmisítő lágerből. Nemcsak családjá java veszett oda, hanem itthon is a háborús pusztítás elvitte munkája eredményét, és hitvány emberek szédülták népének nyugvóhelyét, a zsidó temetőt. Beköltözött egy épen maradt kriptába, és élete végéig egyetlen, de örökös ténykedése a temető helyreállítása volt. Nem állt be az akkori világ szájtepői közé, nem állt sorba segélyekért, nem kereste a kárpótlások lehetőségeit. Megmaradt életének egyetlen hivatását ő így fogalmazta meg: a temető helyreállítása! Önkéntelenül fogalmazódhat meg számunkra is, hogy ha a „lelkünket roskadozva” visszük, vagy a küzdelemben tönkremegy, bepiszkolódik, **gonosz emberek szétverik, megalázzák, meggyalázzák, akkor azt helyre kell állítani.** Jézus is így érthette a Nikodémuszon keresztül mindannyiunkhoz intézett szavait. **Szükség néktek újonnan születnetek!**

Az első pünkösd is a lélek helyreállítása eredményeként születetett csak meg, és a pünkösd események nyomán pedig a keresztény egyház megalakulása is ennek volt köszönhető. A nagypénteki tragédia után a tanítványok szétfutottak. Félítették pusztát életüket, ezért elbújtak, meghúzódtak, meglapultak valahol. **Lelkükben helyre kellett állítaniuk a rendet,** hogy megerősödve megszülethessen az elhatározás bennük: Jézus eszméit továbbéltetni és átadni a későbbi koroknak. Nem lehetett könnyű munka a lélek helyreállítása! A pünkösd tömeg, gyülekezet aztán a Péter beszédére szintén helyreállította a lelkét, de nem mindenki tért meg, mert a lélek-helyreállítás nem mindenkinek sikerült, sokan maradtak a régi önmaguk, az isteni szépségre, jóságra nem fogékonyak, ahogy az evangélium is fogalmaz: **fülük volt, de mégis süketek maradtak, szemük volt, de mégis vakok maradtak.** Mai világunk is ilyen. Ilyen volt ünnep előtt is, ilyen lehet az ünnep alatt is, és ilyen lesz ünnep után is.

A pünkösd lélek-helyreállítás nemcsak a vallásos életünkre vonatkozhatik. Zilahy Lajos egyik ismert regényét ezekkel a szavakkal fejezi be: „...egész testemben rázott a zokogás. Tudtam, hogy soha nem fogom látni többé Anyámat és szülőföldemet.” Nem véletlenül hagytam a regény címét ide, az idézet utánra, mert itt van csattanója: A lélek kialszik. Így van bizony, feleim, **a lélek sokszor kialszik, amikor hazánkról, szülőföldünkről van szó,** nemcsak akkor, amikor óceányi távolságra kerülünk tőle, hanem akkor is – ez a fájdalmasabb! – amikor emlőin ringat, amikor közömbösek vagyunk sorsával szemben, amikor nem az vezet, hogy hassunk, alkossunk, gyarapítsunk, hogy fényre derüljön. Ilyenkor is vezessen a jézusi útmutatás, és igyekezzünk lelkünk helyreállításával. Ha a miénk rendben van, akkor Péter-

nek a pünkösd lendületével induljunk el úgy, hogy Dsida Jenő hív-küld: „Menni kellene házról házra... Csak két égő szememet, / szakadozott ruhámat, porlepett / bocskoromat hívni bizonyságul / a szeretet nagy igazsága mellé. / És rekedt hangon, félig sírva, / kiabálni minden ablak alatt: / Szakadt lelket foltozni, foltozni! / tört szíveket drótozni, drótozni!”

Kedves Atyámfiak! Keresztény Testvéreim! Ez a gondolatsos nem akart „pogány imaszándék” lenni, csupán megéreztem, hogy ez ünnep táján, hogy Jézus sem akart Nikodémusznak galambszárnyú kettős tüzes nyelvekről, édes bor kábitása okozta nyelvzavarról és más csodadolgokról beszélni, mert ehhez hasonló fájó dologgal tele van a világ és keserűséggel az emberek lelke. Ezért mondott csak annyit és újat: Szükség néktek újonnan születnetek. Ezt a gondolatot akartam ma közénk hozni.

Ámen

B. L.

Reviczky Gyula

PÜNKÖSD

*Piros pünkösd öltözik sugárba,
Mosolyogva száll le a világra.
Nyomában kél édes rózsá-illat,
Fényözön hull, a szívek megnyílnak.*

*Hogy először tűnt fel a világnak,
Tüzes nyelvek alakjába' támadt.
Megoldotta apostolok nyelvét,
Hírdeté a győzedelmes eszmét.*

*Piros pünkösd, juttasd tiszta fényed,
Ma is minden bánkódó szívének,
Hogy ki tévelyg kétségbe', homályba':
Világító sugaradat áldja.*

*Habozóknak oldjad meg a nyelvét,
Világosítsd hittel föl az elmét.
Hogy az eszme szívből szívébe szálljon,
Diadallal az egész világon!*

*Piros pünkösd, szállj le a világra,
Taníts meg új nyelvre, új imára.
Oszlasd széjjel mindenütt az éjet,
Szeretetnek sugara, Szentlélek!*

„A királyfi három bánata...”

/Szép versek üzenete/

A vallás- és közoktatási miniszter 1930-ban adta ki az **Anyák Napja** megünnepléséről szóló rendeletét. E napnak a megünneplése a rohanó élet világából, Amerikából hullámszórt át hozzánk. Az első világháború előtt Észak-Amerika egy kis városkájában tartották az első ilyen ünnepnapot. Hazánkban 1925-től kezdték el e nap megünneplését, de rendszeressé az említett miniszteri rendelet tette. A feljegyzések szerint egy **Anna Jarvis** nevű hölgy lelkében született meg ez a gondolat. Bár a letűnt fél évszázad ezt az ünnepet is igyekezett lerombolni, és egész más tartalommal tölteni meg ezeken a tájakon, talán éppen tartalmi ereje, nemes üzenete miatt nem sikerülhetett, és újra visszanyerve eredeti értelmét, lelki-szellemi életünk egyik legkedvesebb ünnepévé kezdett magasztosulni. Magyar irodalmunk egyik legcsodálatosabb versével szépítsük meg esztendőnk e májusának egyik vasárnapját:

*„Amikor születtem, nem jeleztek nagyot
messiás-mutató különös csillagok,
csak az anyám tudta, hogy királyfi vagyok.*

*A többiek láttak egy síró porontyot,
de anyám úgy rakta rám a pólyarongyot,
mintha babusgatná a szép napkorongot.*

*Maga adta nekem édessége tejjét,
úgy ajándékozta anyasága tejét,
hogy egyszer a földnek bennem kedve teljék.*

*Isten tudja honnan, palástot kerített,
aranyos palástot vállamra terített,
fejem fölé égszín mosolygást derített.*

*Ma is úgy foltozza ingemet, ruhámat,
ma is úgy szolgál ki, főzi vacsorámat,
mint királyi ember királyi urának,*

*Amerre én jártam, kövek énekeltek,
mert az édesanyám izent a köveknek,
szíve ment előttem, előre követnek.*

*Amíg ő van, vígan élném a világom,
nem hiányzik nekem semmi a világon,
három bánat teszi boldogtalanságom.*

*Az egyik bánatom: mért nem tudja látni
egymást a sok ember, a sok-sok királyfi
úgy, ahogy az anyjuk tudja őket látni?!?*

*A másik bánatom: hogyha ő majd holtan
fekszik a föld alatt virággá foszoltan,
senki se tudja majd, hogy királyfi voltam.*

*Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavaszi rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna.*

*Hogyha minden folyó lelkemen átfolyna,
ezer hála-malom csak zsoldárt mormolna,
az én köszönetem így is kevés volna,
Hogyha a föld minden színmezét átadom,
az ő édességét meg nem hálálhatom,
ez az én bánatom, harmadik bánatom”*

Ez a vers is **Mécs László** verse, mint az előbbie-
k a „Szép versek üzenete” sorozatban. A gyermeki
lélek nem tehet hozzá többet e vers olvastán, dere-
sedjen bár a felnőtt gyermek halántéka. E vallo-
más a tökéletesség maga. Mert mindenkinek van
egy Hargitája, és van egy lókodi temetője, gondol-
junk különös tisztasággal azokra, mi szolgálatra
elhívtak, akiknek vállára palástot kerítettek,
aranyos palástot vállunkra terítettek. Legyenek
áldottak!

B. L.

Dsida Jenő Hálaadás

*Köszönöm Istenem az édesanyámat!
Amíg ő véd engem, nem ér semmi bánat!
Körülvesz virrasztó áldó szeretettel,
Értem éjjel-nappal dolgozni nem restel.
Áldott teste, lelke csak érettem fárad,
Köszönöm, Istenem az édesanyámat.*

*Köszönöm a lelkét, melyből reggel, este
imádság száll Hozzád, gyermekért esdve.
Köszönöm a szívét, mely csak értem dobban
- itt e földön senki sem szerethet jobban! -
Köszönöm a szemét, melyből jóság árad,
Istenem köszönöm az édesanyámat.*

*Te tudod, Istenem - milyen sok az árva,
Aki oltalmadat, vigaszodat várja.
Leborulva kérlek: gondod legyen rájuk,
Hiszen szegényeknek nincsen édesanyjuk!
Vigasztald meg őket áldó kegyelmeddel,
Nagy-nagy bánatukat takard el, temesd el!*

*Áldd meg édesanyám járását-kelését,
Áldd meg könnyhullását, áldd meg
szenvetését!
Áldd meg imádságát, melyben el nem fárad,
Áldd meg két kezével az Édesanyámat!*

*Haldd meg jó Istenem, legbuzgóbb imámat:
Köszönöm, köszönöm az édesanyámat!!!*

Az Egyházi Képviselő Tanács ülése 2004. március 27.

Az Egyház Elnöksége 2004. március 27-re hívta össze az Egyházi Képviselő Tanács 2004. első harmadévi ülését.

A meghívó mellékletét képezte a püspöki jelentés, amely magában foglalta a 2003. október 4-én megtartott EKT ülése óta eltelt időszak eseményeit, a Heltai Kft. beszámolóját, a zárszámadást és 2004. évi költségvetés tervezetét, az Unitárius Alapítvány beszámolóját, valamint a könyvtár és levéltár beszámolóját, végezetül az Egyház 2003. zárszámadását és a 2004. évi költségvetés javaslatát. Az utóbbi kettőt egyébként előzőleg az Elnökség megtárgyalta és elfogadásra javasolta az EKT részére.

A meghívottak néhány igazolt kivétellel teljes számban megjelentek és így a gyűlés határozatképesként hozhatta meg döntéseit.

A megnyitót követően először a püspöki beszámolóval kapcsolatos észrevételeket tárgyalta meg a gyűlés. Jóllehet ezek az észrevételek nem annyira magával a beszámolóval voltak közvetlen kapcsolatban, hanem inkább személyes jellegűek voltak, mégis tisztázásuk az EKT feladata volt. Ezt követően a gyűlés a beszámolót elfogadta.

Nem volt érdemi vita a Heltai Kft, valamint az alapítvány beszámolóival kapcsolatban sem, amelyek ugyancsak elfogadásra kerültek.

A könyvtár és levéltár beszámolója ugyancsak elfogadásra került, annak kihangsúlyozásával, hogy a pályázatok által elnyert támogatásból lehetőséghez képest jelentősebb hányadot fordítsanak a könyvtári állomány gyarapítására és a beszerzésnél vegyék figyelembe a Heltai Kft. könyvesbolt közreműködését.

A beszámolók elfogadása után a főgondnok tartotta meg értékelő beszámolóját, melynek keretében először sorra vette az elmúlt gyűlés határozatait, annak végrehajtását, illetve egyenként kérte azok részletes megtárgyalását.

Ismételten a beszámoló leglényegesebb részét képezte az egyházi ingatlanok visszaadásával kapcsolatos helyzet ismertetése, melyekből kitűnt, hogy bár mind a Hőgyes Endre utcai, mind a Nagy Ignác utcai templomos ingatlanok helyzetében a múlt év végén körvonalazódott a kedvező megoldás, mégis ennek ellenére megtorpanás volt tapasztalható.

Ennek érdekében mind a Parlament mind a Kormány valamint az illetékes önkormányzati vezetőket megkeres-

te az Elnökség a rendezés érdekében, azonban ezekre a gyűlés időpontjáig válasz nem érkezett.

Ismertetésre került az Alaptörvény módosításával kapcsolatos folyamatban lévő bizottsági munka, a nyugdíjtörvény előkészítése, ingatlanok bérbeadásra illetve eladása, az UNIOSZ helyzete, a lelkesítő jelentések összesítő adatainak ismertetése, az Unitárius Élet szerkesztőségében bekövetkezett változások.

Mindezen témákat megtárgyalva az EKT a főgondnoki beszámolót elfogadta. Ezek után előterjesztésre került a 2003. évi zárszámadás és a 2004. évi költségvetés.

Főgondnok rámutatott, hogy a zárszámadás hosszú időszak után először zárt jelentős pozitívummal, annak ellenére, hogy 2003-ban jelentős keresetnövekedés biztosítása mellett ugyancsak jelentős összegeket lehetett biztosítani egyházközségi pályázatok fedezetére, valamint a nyugdíjalap növelésére.

Ugyanezeket a szempontokat lehetett érvényesíteni a 2004. évi költségvetés összeállításánál, azzal hogy az év végi zárás jelentős pozitív átvitelt irányzott elő a 2005. év részére.

Mindkét anyagot a jelenlévők részletesen megtárgyalták, a feltett kérdésekre és észrevételekre választ kaptak, majd annak tudomásulvételével mind a zárszámadás mind a költségvetés elfogadásra került.

Ezt követően az EKT elfogadta az Elnökség előterjesztését, hogy előreláthatólag 2004. november 5–6-án ünnepi megemlékezést tart az Egyház Nagyharsányban az 1574-ben megtartott hitvita évfordulóján.

Ugyancsak bejelentésre került a győri lelkesítő által korábban szétküldött összeállítás és az azzal kapcsolatosan elrendelt bizottság felállítása.

Végezetül főgondnok rövid idézetet olvasott fel az 1597-ben elhunyt Enyedi György unitárius püspök egyik prédikációjából, amelyben a tisztségviselők szerepét részletezi a gyülekezetek életében, mint összetartó kötelet és a törvények megőrzőjének zálogát.

Mindezeket követően az EKT befejezte munkáját annak reményében, hogy az elfogadott határozatok az Egyház javát szolgálják és biztosítják zavartalan működését az elkövetkező időszakban is, ha a „tisztségviselők” és a gyülekezet egyazon akarattal munkálkodik a múlt megőrzése mellett a jövő építésében.

Mikó István

Egyházunk nevének védelme érdekében

Főtisztelendő Egyházi Képviselő Tanács!

A püspöki beszámolóban foglaltak mellett még további két olyan kérdést szeretnénk megemlíteni, amelyek – azt hiszem – alaposabb odafigyelést érdemelnek:

I.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban találkozhatunk azzal a jelenséggel, hogy *Egyházunk nevével valakik önkényesen egészítik ki, illetve toldják meg olyan jelzőkkel, amelyek egyrészt nem indokoltak, másrészt nem is törvényesek.*

Ilyenek pl. „**Szabadelvű**” Unitárius egyházközség, vagy Unitárius „**Univerzalista**” alapítvány, illetve ekg. stb.

Egyházunk alapítását 1568-ban a tordai Országgyűlés határozata tette lehetővé és „UNITARIUS” megnevezéssel az 1571-ben Marosvásárhelyen tartott Országgyűlés nyilvánította **törvényesen „bevett” vallásfelekezetté (egyházzá).**

Az 1848 és 1895-ben tartott országgyűlések ugyanezt erősítették meg, és ez a név úgy a XIX. és XX. századokban

– egész napjainkig – úgy a hazai, mint az utódállamok törvényhozásában megmaradt.

Unitárius Egyházunk törvényesen bevett és ezzel törvényesen védett megnevezéssel csak úgy, kedvtelésből játszódzni nem lehet! Akármilyen adalékkal megtoldott nevünk **már nem az az egyház** (felekezet) amelyet 430 esztendővel ezelőtt bevetté nyilvánított a törvény, hanem egy **egészen új vallási tákolmány**, amelyet az illetékes fórum ma egyszerűen szektának minősít, és besorol a 200-nál több hazai szekta közé.

(A könnyebb megértés kedvéért a mai közéletből vett példát hozok fel: A valamikor volt Kisgazda párt, vagy a Kereszténydemokrata párt, mára 3–4 különálló, egymástól független párttá alakult úgy, hogy az addigi elnevezést többnyire **egyetlen szóval** változtatták meg.)

Lehet, hogy körülöttünk sokan örülnének, ha mi is elveszítünk törvényesen bevett minőségünket, és *szektává változnánk.* Ez számunkra katasztrófális következményekkel – esetleg teljes megszűnésünkkel – járna. Ezt a szívességet ne tegyük meg senkinek!

További érvek:

– *Eppen eléggé szabadelvűek vagyunk amúgy is, olyannyira, hogy keresztény testvér-egyházaink az ökümené keretében már ezt is nehezményezik.*

– *Univerzalisták nem vagyunk, de erre nincs is semmi szükségünk. Ez a megnevezés a mi esetünkben egyszerűen értelmetlenség.*

– *Ezek helyett jobb, ha megőrizzük Őseink hagyatékát úgy, ahogy azt Ők reánk bízták, tehát elsőrendű kötelességünk!*

– *Ne majmoljuk nyugati testvéreinket se, mert ők is csak az ottani körülményekhez alkalmazkodva látták el adalékkal a tőlünk átvett felekezet nevét.*

– *Őket utánozva, nem fognak minket többre becsülni, inkább szánakozva lenéznek miatta.*

– *A nyugati unitáriusoknak éppen a mi „ősiségünkre” van szükségük! Ők nálunk a sok évszázados gyökereiket keresik és tisztelik. Aki akarta, láthatta, hogy valahányszor nálunk (főleg Erdélyben) járnak, milyen nagy örömmel veszik tudomásul tradícióink ápolását és megőrzését.*

– *Sem valamilyen érdek, vagy szükség nem indokolja a giccses névváltoztatást, és jó volna, ha lelkészeink határozottabban védenék meg azt, aminek a megőrzésére hivatásuk kötelezi őket.*

Ha mindezek ellenére valaki új szektát akar alapítani, – lelke rajta – megteheti, hiszen arra a mai viszonyok között korlátlan lehetősége van.

A mi Egyházunk megnevezését, alapelveit és törvényeit a világon egyetlen illetékes szerv, a ZSINATUNK határozhatja meg és senki más!

Eppen ezért hagyjuk el ezt a veszélyes játszadozást Egyházunk nevével. Aki használni nem tud, meggondolatlan felelőtlenségével legalább ne ártson.

II.

A mai rohanó életben, amikor csaknem minden a gazdasági kérdések körül forog, egyre nehezebb a híveket az aktív egyházi élethez közelíteni.

Ebben a munkában lelkészeinknek nagy segítségére lehetnének **egyházközségi énekvezéreink (kántoraink)** akinek ALAPTÖRVÉNYÜNK 104 § f. pontja szolgálati kötelezettségévé teszi: *...„énekkart alakítani, és azzal az istentiszteleteken és egyéb alkalmakkor egyházi énekek előadásával részt venni.”*

Számtalan tapasztalat igazolja, hogy azok a hívek akiknek egyházközségen belül valamilyen „feladata” van, sokkal közelebb állónak érzik magukat Egyházunkhoz, és az istentiszteleteken is szívesebben vesznek részt. Sokszor velük jönnek hozzátartozóik is.

Sokak számára **kellemes élmény énekkarban szerepelni**, ahol arra lehetőség van.

A DUNA TV. 2004. márc. 14-i adásában láthattuk, hogy az *Aranyosrákos-i* – mindössze 400 lelket számláló – *ekg.-nek pl. olyan énekkara van, hogy annak TV-szereplése is dicséretére válik.*

Látható tehát, hogy *kis egyházközségekben is lehet jó kórust szervezni* – ilyen nálunk is akad – nem is beszélve a több ezer lélekszámú egyházközségekről.

Tisztelettel javasolom egyházközségi énekvezéreink figyelmét felhívni erre a törvényes kötelezettségükre és egyben az Egyház részéről minden segítség megadását, hogy ez a tevékenységük minél eredményesebb lehessen.

Dr. Murvay Sámuel
tiszteletbeli főgondnok (Eger)

A megújult Unitárius Könyvesbolt megnyitása

Püspöki áldás

A Magyarországi Unitárius Egyház székháza, egyben püspöki palotája, benne a templommal és a Budapesti Egyházközség lelkészi hivatalával a 1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4. szám alatt található.

A gyönyörű épülettömb másik oldalának címe: Szalai utca 13. szám, ahol jelenleg még állami tulajdonú bérleményben ügyvédi iroda működik.

A harmadik oldalon az Alkotmány utca 12. szám alatt található az egyház által 1995-ben alapított Heltai Gáspár Kft. irodája és az általa működtetett Unitárius Könyvesbolt.

Nem mintha nem tudná a kedves olvasó, hogy hol található a könyvüzlet, de így lelki szemeimmel és a valóságban is sokszor körbejáróm ezt a különösen szép neogótikus épületet, ami a neves építőművész és műegyetemi tanár, Petz Samu tervei alapján készült el 1890-ben.

Immáron több mint 10 éve, hogy az egyház az államtól visszakapta az épület tulajdonjogának 51%-át, de a 49%-nyi rész felett még ma sem rendelkezik.

Igy csak a visszakapott részekben lehet fokozatosan felújítva az egyháznak megfelelő funkciókat kialakítani, és az épületrészeket hasznosítani.

Az egyház gazdasági tevékenységét segítő Heltai Gáspár Kft. a visszakapott helyiségekben 1996-ban nyitotta

meg először az Unitárius Könyvesboltot, ami azóta is folyamatosan működik, és fontos ablakszerepet tölt be a világ felé.

Ezen át be lehet tekinteni az egyház életébe, irodalmába, az unitárius egyház erdélyi és magyarországi történetébe.

Az egyház ezen keresztül is kitérül, az üzletben mint egy kirakatban ismerteti meg magát minden olvasni szerető emberrel.

Ez a szellem érezhető volt a 2003. év végéig működő üzlethelyiségben is, de annak egyre romló műszaki állapota, felújításának magas költségigénye nem tette lehetővé az üzlet fejlesztését.

Az utóbbi 2 évben a Heltai Gáspár Kft.-ben folytatott következetes költséggazdálkodás eredményeként reális célként tűzhattük ki a mellettünk levő, eddig bérbe adott felszabaduló üzlethelyiség felújítását, és abban a könyvesbolt kialakítását.

Ezért a 2003. év végén az Alkotmány utca 12. szám alatt levő, szintén egyházi tulajdonú másik üzlethelyiségbe költöztettük át a könyvesboltot.

Az új helyiségek felújítása, világítástechnikájának megtervezése, az üzlet berendezésének, díszének kialakítása a Heltai Gáspár Kft. saját elképzelése és dolgozóinak áldozatos munkája révén valósult meg, természetesen az egyház vezetésének jóváhagyása mellett.

A kivitelezés során megfelelő referenciával rendelkező unitárius szakvállalkozókat részesítettünk előnyben.

A szakipari munkák koordinálását és helyszíni irányítását Gergely Feliciánné Éva asszony látta el folyamatosan a felújítás két és fél hónapja alatt, rendkívüli lelkiismeretességgel, amit ezúton is meg kell köszönnünk neki.

A felújítás, átköltözés és berendezés költségeinek fedezetét 90%-ban a Heltai Kft. saját gazdálkodásából teremtette elő, a Magyarországi Unitárius Egyház 10%-al járult hozzá a könyvesbolt újjászületéséhez.

A Könyvesbolt ünnepélyes másodszori megnyitására 2004. március 30-án került sor, melyen az örvendetesen

nagyszámú vendég és érdeklődő mellett a Magyar TV1, és a kerületi TV is jelen volt.

Megnyitóbeszédében **Rázmány Csaba** püspök úr a hely szellemét, mint a tudás, a művelődés és az alkotó erő forrását emelte ki.

Az unitárius vallás természetes, befogadó jellegének megfelelően az Unitárius Könyvesboltban egyre bővülő választékban kaphatók más magyar történelmi egyházak kiadványai is.

Püspök úr megnyitója végén megáldotta a könyvesboltot.

Dr. Szij Rezső művészettörténész tanár úr megnyitójában a könyvesbolt kulturális szerepét, a magyarságot megőrzésében betöltendő fontosságát hangsúlyozta.

Méltatta **Kóvágo Nagy Imre** fiatal erdélyi festőművészt, aki az ez alkalomból kiállított 6 festményével mutatkozott be.

Gergely Felicián, a Heltai Gáspár Kft. mentoraként, és a megnyitó házigazdjaként ismertette az üzlet kialakításának módját, céljait, könyvválasztékát, nyitva tartásának rendjét.

Az egyházi, és magyar történelmi könyvek, kiadványok terjesztésében meghatározó szerepe van a megújult könyvesboltoknak.

Időszakos festmény-, illetve szoborkiállítások rendezésével hagyományt szeretnénk teremteni, ezzel is emelve a könyvesbolt kulturális szerepét.

Mikó István főgondnok úr záróbeszédében a könyvesbolt felújítás példáján keresztül mutatva utalt arra, hogy ebben a gyönyörű épületben milyen szépségek vannak még, amiket az épület tulajdonjogának visszaadását követően fokozatosan felszínre lehet hozni.

A meghívó programjának megfelelően a megnyitó után **Szinte Gábor** művészettörténész tanár úr dedikálta két nagy sikerű könyvét: „Séták Velence és Firenze titkai körül” és „Róma-Nápoly-Apulia titkai” címmel.

A könyvesbolt két fő falát egy-egy festménye díszíti: az egyikken Vajdahunyad vára, a másikon a kolozsvári Szent Mihály templom látható.

A megnyitó egészén végigvonuló hangulatos keretet adott **Dinnyés József** daltulajdonos, aki megzenésített verseket, zsolnárokat, erdélyi dalokat adott elő saját gitárkísérettel.

A püspöki fal

Az ünnepség záróakordjaként a Heltai Gáspár Kft. a felújítás egyedi ötletével lepte meg a jelenlévőket: a Magyarországi Unitárius Egyház püspökeinek arcképeivel koszorúként övezve az üzlet díszhelyén kifüggesztve állandó kiállításként látható **Bence Márton** püspök úr lelkészi palástja.

A feldíszített falat **Rázmány Csaba** püspök úr és **Mikó István** főgondnok úr leplezte le.

A megnyitóünnepség alkalmat adott a könyv-

üzletet már ismerők, egyházi tagok és más felekezethez tartozók, vendégek és érdeklődők találkozájára, ismerkedésére is.

A könyvesbolt kirakataiban és középső részén könnyen mozgatható állványokat alakítottunk ki a könyvek bemutatására, melyek lehetővé teszik, hogy ezek félretolásával és székek elhelyezésével könnyen nézőtérré alakítható át az üzlet.

Igy 50–60 néző részvételével zenés esteket, író – olvasó találkozókat lehet tartani.

A Heltai Gáspár Kft. tagja a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének /MKKE/.

Kizárólagos forgalmazói vagyunk a magyarok által Svájcban létrehozott Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem /EPMSZ/ által kiadott könyveknek.

Az egyházi, szépirodalmi, magyar történelmi és mai bestseller könyvek mellett nyitottunk egy „antikvár sarkot” az új üzletben, ahová várjuk adományként az olvasni szeretők azon könyveit, amelyek még jó állapotúak, de a lakásukban nélkülözhetőek.

Közel 50 kiadóval vagyunk kapcsolatban, a megjelenő könyveket a vevőinknek meg tudjuk szerezni. Önfenntartó, gazdálkodó cékként működünk, ezért minden bevétel fontos számunkra.

A könyvszerető, utcáról betérő vevőink mellett természetes elvárás az, hogy az Unitárius Egyház Könyvtára is nálunk szerezzé be a működéséhez, választékbővítéséhez tervezett könyveket.

A megnyitott könyvesbolt

A megnyitásról készült felvételt a TV1 2004. április 5-én, az Örömhír című műsorban mutatta be.

A felújítás során a munkánk iránt érdeklődők részéről a tevőleges segítséget, a segítő szándékot a megújuló üzlet iránti várározást tapasztaltuk, ami különösen a sikeres megnyitó után a jól végzett munka örömeivel tölt el bennünket.

Az üzlet forgalma azóta jelentősen megnőtt, és reménytel ad arra, hogy a Heltai Gáspár Kft. profiljába illően a régi hagyományokat folytatva, a kiadványok forgalmazása mellett, a könyvkiadás feltételeit is meg tudjuk teremteni.

Kelemen Attila,
a Heltai Gáspár Kft. ügyvezetője

„Akiért a harang szól”

(Utunk Európába)

A Miniszterelnöki Hivatal, Medgyessy Péterrel az élen még a farsang idején megkereste egyházainkat azzal a kérelemmel, hogy május 1-re virradó éjszaka pontosan éjfélkor szólaljanak meg a templomok harangjai az uniós csatlakozás alkalmával, hogy ezzel is ünnepélyesebb legyen az a pillanat. Azon az éjszakán templomunk harangjai is több mint negyedórán keresztül zúgtak a fűzesgyarmati csendes éjben. Amikor elhallgattak, a nagy csendben templom-

munk előtt ülve, eszembe jutottak a Nobel-díjas Hemingway szavai, és feltettem kérdésként magamnak: Kiért is szól a harang egy kis alföldi unitárius templom tornyában?

Gondolatok, érzések váltották egymást agyamban, lelkemben, és a válasz hamar megfogalmazódott: a Hazánkért, Hazámért! Mert az ünneplés elmúlik, mint ahogy városunkban is túl vagyunk rajta, de a Haza marad, és

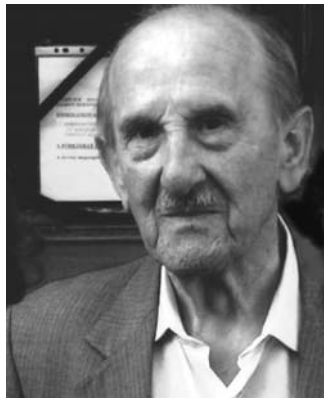

nemcsak a trianoni határok által bekerített terület, hanem már Erdély és Kárpátalja kivételével (de jönnek ők is nemsokára!) – hála az Istennek! azok is, akik – hisszük – hogy az Anyaországunk nem lesznek többé mostohagyermekai. Juhász Ferenc költői látomásában gyönyörűen fogalmazta ezt: „Emeld föl fejedet / büszke nép! / Viselted a világ / szégyenét! / Emelkedj magasba / kis haza, / te, az elnyomatás / iszonya! / Emeld föl szívedet / nemzetem: / lán-golj on a világ- / egyetem!” / *Himnusz-töredék* /

„Emelkedj magasba kis haza! – ezért szóltak a mi harangjaink azon az éjszakán. Légy Európa és a Nagyvilág büszkesége. Máskor is, ha ünnepelni kell, szólani fognak a harangok. Imádkozni és dolgozni fogunk Erted, hogy megmaradj drága kicsi Hazánk, Magyarország, és ahogy József Attila írta: „édes Hazám, fogadj szívedbe, / hadd legyek hűséges fiad!”

Balázsi László

ID. KELEMEN ATTILA BÚCSÚZTATÁSA

Kelemen Attila, 89-évvél ezelőtt, 1915-ben született Erdélyben, a Székelyföld szívében Felsőrákoson, egy székely nemesi család harmadik fiú gyermekeként. Amint azt már említettem a család unitárius lelkészi dinasztia, melyből az ismertebb nevek: dédapja Kelemen István szabédi lelkész, nagyapja Kelemen Albert Marosvásárhely első unitárius lelkésze, és édesapja szintén Kelemen István, felsőrákos unitárius lelkész és esperes, aki 47-éven át, szolgálta a falu közösségét. 1916-ban az orosz front elől, három gyermekével menekülve, **Füzesgyarmatra kerül, ahol egy éven át végzi a lelkészi teendőket.** Kelemen Attila, elhunyt testvérünk, elemi iskoláit Felsőrákoson végezte, majd Kolozsvárra került az Unitárius főgimnáziumba, ahol már két testvére is tanult. 1936-ban érettségizik, ami után a vargasi és köpecsi bányákban, fizikai és adminisztratív munkát végez, mindaddig, míg be nem hívják katonának. A moldovai Jászvárosba vonul be katonai szolgálatra. Leszerelése, és Erdély visszacsatolása után Kolozsváron a börtöngárban, majd Brassóban helyezkedik el. Közben behívják a magyar hadseregbe, ahol karpaszományos kiképzésben részesül. A II. világháború eseményei közben többször kapott katonai behívót, és egy ilyen alkalommal történt utazása során ismerte meg **1943 őszén a Sopronban** végzett óvónőt, későbbi hitvestársát, aki pont Felsőrákosra kapta kinevezését. 1944 őszén Székelyszentléleknél orosz fogságba esett, ahonnan egy év múlva 45 kilósan tért haza, rettenetes egészségi állapotban. Azonban a megpróbáltatásokat, rendkívüli önfegyvellemmel és töretlen hittel viselte el.

1946-ban kötött házasságot Vajda Olgával, mely házasságot a Gondviselő Isten két fiúgyermekkel áldott meg: Attilával és Zsolttal.

1945-ben véglegesen Magyarországon telepszik le, ahol székely szorgalmának köszönhetően az élet előlről kezdve, hogy családját becsülettel eltarthassa, belevág egy új szakma tanulásába és így lesz belőle, adófelügyelő, majd adóellenőr. Mindannak ellenére, hogy munkáját becsületesen végezte, az emberek segített, szellemisége, de főleg papi családból való származása nem illett bele a kor politikai világába, aminek következtében menesztették munkahelyéről. Több helyen is próbálkozott munkakereséssel, de a kommunista rendszer mindenhol bezárta előtte az ajtót. Nagyon sok kellemtelenség után, kedvezett a szerencse és egy újabb tanfolyam, és átképzés után végre el tudott helyezkedni a berettyóújfalui Földhivatalban.

KÜSZÖB

*Mint napsugár az őszi szélben,
Hol gyengébben, hol erősebben
Csillan a fény a tekintetében.
Kemény tél jön a szomorú őszi,
Mind nehezebben lép fel közben
Az egyre magasabb küszöbre.*

*Csendben lopva a métereket
Indul megmászni a következő
Nyolcvankilencedik emeletet.
Havasok közül két lépés között
Visszatekint a legdrágább öreg,
Mielőtt átlép egy újabb küszöböt.*

*Fölötte már a hegyoromnak,
Ahol száz méter minden emelet,
Ahonnan emlékek záporoznak,
Apám szíve a legnagyobb erő,
Szelleme vigyazza az utódokat,
Amivel minden küszöb legyőzhető.*

*Embert próbáló hosszú útján,
Amerre székely sorsa éveken át
Nevében vitte az Isten ostorát,
Mind gyakrabban juttatja eszembe,
Hányszor segített nekem is Apám
Átlépni a következő akadályt.*

*Többet adtál, mint egyszerű életet,
Mindent, amit egy Apa megtehetett,
Vállaidról az egyre súlyosabb követ,
Amit rádrakott kilenc évtized,
S terhet viselned egyre nehezebb,
Segítenék levenni, ha még lehet.*

*Zúgó, tiszta erdélyi szelek hozta
Nevedet őrzöm nevem hallatán,
Úljuk együtt születésnapodat is
Augustus tizennyolcadikán!
Ma felnézek magas küszöbödre, és
Köszöntlek Névnepod új lépcsőfokán!*

**Apám névnapjára,
Kelemen Attila, 2004. január 7.**

1957-ben Budapestre költözik a család, hogy a fiuknak meglegyen a jobb tanulási lehetőség. Id. Kelemen Attila rengeteget dolgozik, amiért sok elismerést és kitüntetést is kap, de a legjobban munkatársai, elismerésének örvendett. Szerette a tisztaságot, a rendet, a szabadságot, a tiszta levegőt, és a kerti munkát. A rajongásig szeretett Erdélyétől, a Székelyföldtől, Erdővidéktől soha nem szakadt el egy percre se. Amikor csak tehetette, itthonról ment haza, Erdélybe, érettségi találkozókra, Kolozsvárra, szülőfalujába Felsőrákosra, megnézni a szülőházat, a templomot, felidézni a gyermekkort, a gyökereket... 40 évi munkaviszony után 1975-ben nyugdíjba vonul, de utána még sokáig dolgozik. **Legnagyobb örömét az unokáiban lelte, Agota, Kata és Kinga,** akik bearanyozták életét. Csodálatraméltó volt a megmaradásba vetett hite, családja és hitvestársa iránti szeretete, a szülőföld és vallása iránti elkötelezettsége. 2003 évben nagyon megromlott egészsége, amin már sem a gondoskodó ápolás, sem, a rengeteg gyógyszer nem tudott segíteni. Szeretett otthonában, hitvestársa mellett érte a halál, 2004. március 29-én. Szélid, jólelkű, becsületos, mindenkin segítőt, és mindenki által szeretett jó ember volt id. Kelemen Attila. Unitárius hite, székely lelkülete segítette át az élet megpróbáltatásain, és mindig talpra tudott állni, mindaddig, míg ezt egészsége lehetővé tette. Nemes jellemét, soha el nem felejthető alakját, mosolyát és kedves hangját, gyermekei és unokái viszik tovább és mentik át az utókornak. Szerető fia ifj. Kelemen Attila, a Bartók Béla Unitárius Egyházközség presbitere, Főtanácsunk tagja, az Unitárius Heltai Kft. ügyvezető igazgatója, akinek szívében mélyen él az Unitárius Egyház iránti szeretet és tisztelet, egyik, édesapja halála utáni beszélgetésünk alkalmával, ezeket mondta: fiaként már nem tudom Neki megköszönni az életet, a sok törődést, nevelést és tanítást, mindazt, ami emberré tett

Áldott legyen ezért egy Istenünk és apám emléke!
Úgy legyen!

Lejegyezte: Rázmány Csaba püspök

Egyetemes lelkeszi munkaértekezlet, Sepsiszentgyörgy

Az Unitárius Lelkeszek Országos Szövetsége (ULOSZ) harmadik alkalommal rendezte meg 2004. május 13-14-én Sepsiszentgyörgyön, az Egyetemes Lelkeszi Munkaértekezletet.

Az első nap két téma került megbeszélésre:

1. Közös beszélgetés a lelkeszek közéleti-, és politikai szerepvállalásáról.

2. Beszélgetés a lelkeszi szolgálat örömeiről és megpróbáltatásairól /felkért lelkeszek rövid vallomása a szolgáló élet szépségeiről és terhéről / Mottó: „*Mi elhagytunk mindent, és követtünk téged, mi lesz hát a jutalmunk?*”

Második nap reggel az erdélyi lelkeszek beszélgettek az egyházi életük aktuális kérdéseiről és kihívásairól /új fizetési rendszer/.

3. Ezután került sorra a mind az erdélyi, mind a magyarországi lelkeszeket érintő téma, melynek mottója volt: „*Csak eget cserélnek, nem lelket azok, akik átkelnek a tengeren*”. A téma: az Erdélyi-, valamint az értekezletre meghívott magyarországi lelkeszek közös töprengése, beszélgetése a kitelepedett hívek felkutatásának és az egyházi életbe való bevonásának lehetőségeiről.

Erre a munkaértekezletre minden magyarországi unitárius lelkesz is meg volt hívva, akik közül Rázmány Csaba püspök és Léta Sándor lelkeszek részt is vettek. Az ULOSZ elnöksége sajnálatát fejezte ki, hogy ebben a Magyarországot is érintő témában ilyen minimális volt a részvétel, de örömet fejezte ki, hogy az egyházi vezetés képviseltette magát. Fontosnak tartom közölni a meghívót kísérő szöveget, melyben az ULOSZ vezetősége világosan kifejezte, hogy „már rég megfogalmazódott az igény arra, hogy erdélyi és magyarországi unitárius lelkeszekként közös gondjaink megvitatására és szorosabb együttműködésünk elősegítésére valamilyen fórumot teremtsünk az ULOSZ keretén belül.

Elérkezett ennek az ideje, hiszen legnagyobb gondjainkat szeretnénk találkozónk fő témájává tenni és megosztani veletek.

Ma már a nyilvánosságra jutott hivatalos statisztika tárja elénk, hogy az elmúlt bő egy évtized alatt Erdély több mint 200.000 magyar ajkú polgára vándorolt el, amelyből az erdélyi unitárius közösség 10-12 ezerre tehető lelkének lemorzsolódását kell tudomásul veyük. Még súlyosabb a gond, ha figyelembe vesszük, hogy a távozók között a fiatal generáció van többségben és a szellemi elit részaránya is számottevő.

Közösen kell tennünk híveinkért, hogy ne veszítsük el közösségünk nagy és értékes darabját! Nem adhatjuk át magunkat a lemondás letargiájának, nem nézhetjük tétlenül, hogy elszármazott híveink “két egyház között a földre kerüljenek”.

Bizonyos, hogy az innen útrakelők közül a legnagyobb hányad Magyarországon lelt otthonra és 10 ezer embert kereshetünk és találhatunk meg közös erővel néhány száz kilométerrel odébb költözve. Hozzá kell fogni ehhez a feladathoz, fel kell kutatni közösen és be kell kapcsolni őket az egyházi életbe. Napfénynél is világosabb, hogy ezt a munkát **csak közösen gondolkodva egymáson segítve tudjuk elvégezni!**

Balázs Sándor szentgelicei lelkesz és Rázmány Csaba magyarországi püspök bevezető ismertető szavai után a részt vevő lelkeszek részletesen megbeszélték ezt a témát. A közös véleményt és megegyezést így tudnám összefoglalni:

– Valóban a Magyarországra kitelepedett unitáriusokat csak közös lelkeszi összefogással és együttműködéssel lehet megtalálni és bevonni a gyülekezeti életbe.

– Szükséges, hogy az erdélyi lelkeszek megfelelő információval segítsék a magyarországi lelkeszeket a kitelepedett unitáriusokat illetően. A kitelepedett unitárius új Magyarországi lakcímét a lelkesz továbbítsa a lelkesztársának, hogy az fel tudja keresni, nyilvántartásba venni a további kapcsolat ápolása és a lelki gondozása érdekében.

– Lényeges, hogy a kitelepedőket, és az időnként hazalátogatókat az otthoni lelkesz is megfelelő infor-

mációval, tanáccsal és biztatással lássa el, melynek lényege, hogy a kitelepedettek is keressék az unitáriusokkal való kapcsolatot Magyarországon is.

– Mindezek megvalósulásához szükséges a lelkeszek közti kapcsolattartás, melynek legfontosabb lépése a közös rendezvényeken való részvétel, erdélyi és magyarországi unitárius gyülekezetek közti testvérkapcsolatok létrehozása és ennek alapján a közös látogatások. Magyarországon való unitárius találkozások rendezése a torockói és szentgelicei mintára, azzal a kéréssel és igénnyel, hogy azokat magyarországi unitárius templomokban szervezzék meg mindkét rész unitárius lelkeszeinek a részvételével.

– Nagyobb mértékben jó lenne megszervezni az úgynevezett regionális találkozókat, mint például a Közép-Nyárádmentéről vagy a Homoródmenteről vagy Háromszékről stb. elszármazottak unitárius találkozóját, melyeken az erdélyi lelkeszek is jelenjenek meg.

– Nagyon helyes és fontos, hogy a kitelepedettek érzik az otthon maradt faluhoz, városhoz, egyházközséghez való tartozásuk, de nem elég az ideiglenes pasztorálás. A beolvadás és áttérés nagy mértékben veszélyezteti a kitelepedetteket. A Magyarországi Unitárius Egyház célja pedig a gyökerekhez, az erdélyi hagyományokhoz való megmaradás fenntartása, annak ápolása és megőrzése, egy segítségnyújtás abban, hogy a nagy magyarországi vallási tengerben híveink megmaradjanak unitáriusoknak, vallásukat gyakorolni tudják, gyermekeiknek a vallásérkölcsi nevelést biztosítani tudják és a szertartásokat igénybe vegyék. Fontosnak tartjuk, hogy itt Magyarországon is ismerjenek és tudjanak rólunk ne csak az unitáriusok, de a más felekezetűek is és ennek következtében ne csak a megmaradást, de a gyarapodás lehetőségét is biztosítani tudjuk. Ezen a téren kell a kapcsolattartás az erdélyi és magyarországi lelkeszek és hívek között.

A beszélgetések során természetesen felmerült a két egyház egyesítésének a gondolata. Szabó László közügyigazgató-lelkesz és Rázmány Csaba püspök részletesen kifejtették véleményüket, mely világosan és érthetően tárta fel a lelkeszek előtt, hogy a jelen politikai és jogi helyzetben ez nem lehetséges. Sőt még előnyt is jelenthet mindkét egyház részére az, hogy Magyarországon, s így az Európai Unióban egy önálló unitárius püspökség működik.

Rázmány Csaba püspök kifejtette azon véleményét, hogy nem zárkozunk el az egyesülés lehetőségétől, csak ehhez meg várni kell. Abban a pillanatban amikor a jogi keretek ezt lehetővé teszik szorgalmazni fogjuk az egyesülést. De addig is, amíg ez megvalósulhat, nekünk úgy kell élnünk és tevékenykednünk, mint akik eltekintve az elválasztó határvonalaktól **egyek vagyunk lelkiekben és szellemiekben!** Mert azonosak a gyökereink, azonos a hitünk, hagyományaink, gondjaink és céljaink, és ennek megmaradása, gyarapodása érdekében össze kell fogoznunk.

Ennek egyik gyakorlati megnyilvánulása az volt, hogy már négy magyarországi unitárius lelkesz tagja lett az ULOSZ-nak és a továbbiakban szorgalmazzuk, hogy minden magyarországi lelkesz vállalja fel az ULOSZ tagságot.

Két fontos gyakorlati célkitűzéssel váltunk el:

1. a magyarországi lelkeszek egy pontos kérdőívet állítanak össze, melyet az erdélyi lelkeszek kitöltve biztosítják a magyarországi lelkeszeknek a kitelepedett hívek adatait, hogy felkeresésüket és lelki gondozásukat meg tudják kezdeni.

2. ITTHON AZ OTTHONNAL címen egy mozgalom beindítása, mely közös találkozók szervezését jelentené Magyarországon, magába foglalva az erdélyi és magyarországi unitárius hívek és lelkeszek részvételét.

Budapest, 2004. 05. 18.

Léta Sándor lelkesz

Vallásosság és lelki élet

Gondolatok a vallásgyakorlás gondolkörén továbbhaladva

Az Unitárius Élet 2004/2-es számában (7–9.old) a vallásosság és a vallásgyakorlat kérdésében addig jutottunk el, hogy egyesek azt mondják: *temp-lomba járás nélkül is lehet imádni, félni, tisztelni a jó Istent*. Ez valóban így van. Ennek igazságát előző cikkünkben is elismertük. De ezt a gondolkört nem vittük végig. Úgy gondoljuk azonban, hogy ehhez még valamit hozzá kell fűznünk, mert ez így túlzottan leegyszerűsítő, semmitmondó megállapítás lenne.

Gondoljunk csak bele, tapasztalataink szerint mi jellemzi az igazán vallásos embert? Erre a kérdésre olyan válaszokat kaphatunk, hogy

1. „Istenfélő” vagyis nem tesz semmi olyan dolgot, ami a jó Isten akarata ellenére való lenne. Nem káromkodik, nem trágárkodik, nem bujálkodik, nem tesz semmi alávaló dolgot, rosszat, keresztény emberhez nem méltót, kivetendőt stb. Szeretettel viselgetik embertársai iránt. Másokat hirtelen haragból, indulatból oktanul nem sért meg, nekik fájdalmat, kárt nem okoz. Igyekszik becsületesen élni. Munkából, szorgalomból szerzi meg a számára szükséges javakat és nem tulajdonítja el mások jószágait.

2. Betartja a keresztény, a vallásos erkölcs szabályait, vagyis a Tízparancsolatot és annak szellemében él.

3. Becsületesen, megértően és mértéktartóan él. Nem csap be senkit. Akin kell és lehet azon segít. Megérti az elesettek, a bajbajutottak, a szenvedők nehéz helyzetét, és ahogy tud enyhít fájdalmaikon, bajaikon. Nem önző, nem harácsoló, nem magánakvaló, nem hivalkodó és ha jobb módú, vagy hatalmon lévő, akkor nem él vissza helyzetével, hatalmával. Ellenkezőleg a hatalmát mások segítségére, felemelésére, gondjaik enyhítésére, megoldására használja fel.

4. Szülőszerető, testvérszerető, családszerető, rokonszerető, szegénypárti, egyházszerető, házasszerető, és nem feltétlenül utálja a gazdagokat, hanem cselekedeteik alapján bírálja el őket. (Mire jutott volna az ország és a magyarság, ha nem lettek volna olyan gazdag, segítőkész emberek, mint Széchenyi István, vagy Mikó Imre?)

Hosszasan lehetne ezeket a kritériumokat sorolni. De most itt a teljesség igénye nélkül, csak néhány olyan dolgot említettünk meg, amely minden vallásos emberben önkéntelenül felmerül, ha erről kezdjük őket faggatni. Hogyan lehetne ezeket a tulajdonságokat rövidebben összefoglalni? Úgy gondolom, hogy **a vallásos embereknek van lelkiéletük, lelki vezérlésük, vagyis lelkiismeretük**. Hogy alakul ki ez bennük?

A lelkiélet, lelki kontroll, a jól működő lelkiismeret kétféleképpen alakulhat ki az emberekben:

1. **Gyermekkoruktól kezdve, ha vallásos szellemben nevelik őket**. Így észrevétlenül és automatikusan jutnak el abba a kegyelmi állapotba, hogy részesülhetnek abban az áldásos isteni kegyben, hogy a jó Isten saját gyermekei közé fogadja őket, gondját viseli nekik, egyengeti útjukat, az élet megannyi útvesztője közepette.

Megóvja a tévedésektől, a kisiklásoktól, az eltévelyedéstől, a bűnbeeséstől. Véleményem szerint a marxistákkal szemben az ember és az állatvilág között nem az a legnagyobb különbség, hogy az „ember szerszámkészítő állat”, és ennek következtében céltudatos, előre eltervezett munkát képes végezni. Még csak nem is az, hogy tud gondolkodni! Hanem az, hogy neki **van lelkivilága és lelkiismerete**. Persze manapság nagyon sok megtévesztő információ érhet bennünket ezzel kapcsolatban is. Gyakran lehet olvasni az állatok, sőt a növények lelkivilágáról is. Én nem kívánok ezzel kapcsolatban vitába bocsátkozni, hogy mi a lelkivilág. Az érzések, az ösztönök összessége, amelyek főleg biológiai érzésreflexiókon alapulnak. Kétségtelenül lehetnek ilyenek az állatok és növények világában is. De olyan lelkivilág, amilyen a vallásos embert – az Istenre rátalált az Őt felfedező embert – jellemzi, szerintem nincs és nem is lehet más. **A lelkiismeret, a jó Istennel folytatott állandó párbeszéd, az a különleges hullámhossz, amelyen át a Földön élő ember, a transzcendentális, az égiekben lakozó világgal, nevezetesen a felettünk és bennünk élő Istennel folyamatos párbeszédet tud folytatni**, úgy ahogy a születéstől és szerető gyermek apjával és anyjával élete minden fontos kérdését, gondját, baját, örömet meg tudja beszélni. A jóra további biztatást, a rossz elutasítására pedig további megerősítést kap. Akinek nincs meg ez a szoros, mindennap működőképes és állandóan megújuló, megerősödő kapcsolata a jó Istennel, az nagyon egyedül érezheti magát a Földön, még akkor is, ha embermilliók veszik körül. Mert nem érezheti maga mellett azt a segítőt jobbot, amely jóban és rosszban útbizgait bennünket, hogy el ne tévedjünk, el ne kalódjunk ebben a zűrzavaros mai világban.

Hogy lehet a gyerekeket, lassan fokozatosan, szinte észrevétlenül ebbe a magasabb szellemiséget és önkontrollt igénylő világba bevezetni? Úgy, hogy megismertetjük őket az anyagi világ mellett a szellemi világ létezésével is. Ők egyébként is fogékonyak a Földön kívüli, az ember feletti, a mesebeli dolgokra. El kell nekik mesélni, meg kell magyarázni, hogy a legnagyobb hatalommal nem azok az emberek rendelkeznek a Földön, akik az egyes országok élén állnak és a legnagyobb hadsergük van, a legtöbb embert igazgatják. Mert van ezeknél egy nagyobb, egy magasabbrendűbb, egy felsőbb hatalom is, akit mi emberek jó Istenek nevezünk, és akit mi Atyánkként tisztelünk, mert mi az Ő gyermekei vagyunk. Ő teremtette nemcsak a Világot hanem bennünket embereket is, az Ő legcsodálatosabb teremtményeit, akikkel tervei vannak, akiknek úgy kell viselkednünk, hogy Ő mindig meg legyen velünk elégedve. Tehát egy kisgyerekek nemcsak arra kell törekednie, hogy a szülei, nagyszülei, rokonai, óvó nénije meg legyen vele elégedve, hanem a jó Isten is, mert tőle kapjuk mindennapi kenyerünket, a szép napsütést, a gyönyörű szép és illatos virágokat, de a téli hóesést is, amikor önfeledten lehet szánkózni, síelni és hóem-

bert építeni. Ő nemcsak megteremtett bennünket, de vigyáz is arra, hogyha hallgatunk rá, ha meghalljuk a hangját (ez a lelkiismeret), akkor sohasem érhet bennünket baj, és úgy élhetjük le itt az életünket, ahogy nekünk is a legjobb és az Ő útmutatásainak is megfelel. Ezt unitárius Káténk úgy fejezi ki: „Isten az a láthatatlan erő, aki a Mindenséget fenntartja és igazgatja”. Vagyis a mi Mindenható Atyánk. **Vele tehát, mint az igazi Atyával mindennap párbeszédet kell folytatnunk. Esti imánk előtt vagy után végig kell gondolnunk, hogy azon a napon milyen jót illetve rosszat cselekedtünk.** A jóval kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy érdemes volt céltudatosan dolgozni, tanulni, fáradozni, mert lám ez meghozta a várt sikert, a rossz cselekedet viszont lerontott valamit ebből a sikerélményből, másoknak akaratlanul fájdalmat okozott. Ezért máskor türelme-sebbnek, szófogadóbbnak, belátóbbnak kell lennünk és nem szabad elhamarkodottan beszél-nünk, cselekednünk. Ez utóbbival kapcsolatban őszinte megbánásra van szükség. Meg kell értet-nünk velük, hogy **Isten előtt még lelkünk rejtett zugaiban sem titkolhatunk el semmit.** Ő minden turpisságot, hazugságot felfed. Bennünket pedig annak alapján minősít jó, példamutató gyer-mekének, vagy tévelygő, bűnös fiának, hogy **mennyire tudjuk hibáinkat előtte őszintén feltárni, bevallani és megbánni.**

A mi vallásunkban nincs gyónás. De ez nem azt jelenti, hogy a jó Istennek nem kell elszámol-nunk cselekedeteinkkel. Sőt sokkal **nagyobb az egyéni felelősségünk** azokkal szemben, akik bű-neiket valakinek meggyónva viszonylag könnyeb-ben kaphatnak lelki feloldozást. **Nálunk ilyen feloldozás nincs. A mi számunkra ezt csak a töredelmes megbánás, az állandó önvizsgál-at, az önmarcangolás** – hogy vajon helyesen cselekedtem-e ebben, vagy abban a kérdésben? – **pótolhatja.** Bűnök esetén a **marcangoló büntu-dat a vezeklés,** amely sokszor egészen a sírig elkí-sér bennünket. **Az igazi bűnbánat pedig, magunkba szállás és bűneinkért önmagunk által kivetett penitencia.**

Ha már egészen kisgyermek kortól kezdve nem tudjuk elérni, hogy a kis új emberpalántákat ráne-veljük **bensőséges lelkiélet szükségességére, az esti imára és az ehhez kapcsolódó lelkiis-meretvizsgálatra** – amely annyira természetes kell legyen, mint az, hogy megvacsorázik, lefekvés előtt fogat mos – **akkor ezekből a gyermekek-ből nehezen lesz már a későbbiekben vallá-sos ember, sőt hozzáteszem „emberebb ember, magyarabb magyar” sem.** Félő, hogy nagyon sok kis magyar csemete életéből kimarad ez a boldog periódus. És minél később következik ez be, annál **nehezebb lesz számukra az Isten-re rátalálni** és vele állandó, tartós kontaktust, fo-lyamatos párbeszédet kialakítani. A bevezetőben feltett kérdésre tehát szerintem az a válasz, hogy **templomba járás nélkül is lehet valaki vallá-sos, de csak akkor, ha nemcsak felszínesen hisz abban, hogy van Isten, hanem annyira hisz benne, és tiszteli őt, hogy egész élete fo-lyamán folyamatos párbeszédben áll vele, va-gyis mindennap imádkozik hozzá és mérlegre teszi tetteit.**

A vallásossággal kapcsolatban a másik nagy gond, hogy **sokan csak akkor érzik szükségességét, hogy Istenhez forduljanak, amikor va-lami nagy baj, vagy vesztség éri őket,** amikor valamilyen nagy feladat előtt állnak és úgy érzik, hogy ennek megoldásához **kevés a sa-ját erejük, jól jönne tehát egy kis plusz iste-ni, a trenczendentális segítség.** Nem ritka ez a mai haszonelvű világban. Sokan úgy vélik, a rendelkezésre álló eszközkészletből „akkor kell elővenni a jó Istent” amikor szükséges, mint egy esernyőt, vagy esőkabátot. Olyan ez, mint aki éve-ken át rá sem néz szegény elhagyott szüleire, de amikor autó- vagy lakásvásárlás céljából pénzre van szüksége, akkor váratlanul felkeresi őket és mézes-mázás nagy kedvességgel igyekszik meg-győzni őket arról, hogy ő mindig szerette őket és aggódott értük. Nem szép, nem erkölcsös és nem igazán keresztényi magatartás ez. A jó Isten ter-mészetesen ilyenkor is igyekszik meghallgatni bennünket, bűnös gyermekeit, akinek amikor jól mely akkor füttyülünk rá, mert mi erősek, tehetsé-gesek vagyunk – „amit elértünk azt mind a saját erőnkől, tehetségünkől értük el! – de amikor baj van, mindig azon rimázkodunk hol van az Isten? Miért engedi, hogy ilyen méltánytalan-ság érjen bennünket? Miért nem segít? Hiszen én mindig jó voltam hozzá! Csak éppen nem imád-koztam, mert nem volt rá időm. Éppen ezért nem tudtam vele tartani a kapcsolatot. De ez akkora nagy bűn lenne?” Igen! Valljuk be, **elég nagy bűn, ha vallásosnak, Isten-hívónek tartjuk magunkat, és mégsem törődünk vele.** Ha nem tartunk igényt az ő bírálatára, csak a segítségére. A helyes felfogás az, amit **Dohnányi Ferenc** hí-res zeneszerzőnk (Bartók és Kodály pályatársa) képviselt: „Én soha semmit sem kértem a jó Isten-től, de amit kaptam, amit elértem azt mindig neki köszöntem meg.” Én is ugyanezt a felfogást képvi-seltem.

Ha töredelmes és őszinte a megbánásunk, ak-kor a jó Isten tőle telhetően mindig segít. Ő még csodákra is képes. De többszörösen elrontott ügy-et nem biztos, hogy többszörös csodákkal ő is helyre tud hozni. Aki azonban folyamatos párbe-szédben, kapcsolatban áll a jó Istennel, annak a külön isteni segítség kérése nélkül is sok minden jó eredménnyel kecsegtet, mert **érzi magában azt az ember feletti plusz erőt, amit HIT-nek nevezünk és ami nélkül keresztény ember nem élhet.** Ez egyszerre plusz erőforrás, más-részt védőpajzs, ami sok minden káros beha-tolástól, kísértéstől megvéd, amitől később bajunk lehetne. A hit, a megfelelő lelki erő, **Isten megtartó szeretete az, amely a keresz-tény, vallásos embert sikerre viszi, az általa képviselt jó ügyet győzelemre segíti.**

2. A vallásos lelki élethez vezető másik út **felőttkorban lehetséges.** Ennek meg a mód-ja a szüntelen útkeresés, majd a megvilágo-sodás. Isten léte és a keresztény tanítások igazságainak felismerése révén.

Ha a HIT-hez vezető utat nem tudjuk gyermek-kortól biztosítani, ha valaki kiesik a vallásos neve-lés családi légköréből, akkor ezt csak felnőtt korban ismerheti fel – ha van hozzá elegendő lelki és akarat ereje! – de akkor már sokkal nehezeb-

ben. A korábban nem vallásos szellemben nevelt **felnőtt emberek az Istenhez vezető utat általában nagyon nehezen és későn, valamilyen nagy lelki, vagy testi megrázkódtatás kapcsán ismerik fel.** Addig általában már túl lesznek egy-két pokoljáráson, különböző szekták, álegyházak beszerzési próbálkozásain, amelyekben végül is csalódnuk kell. Lelkileg még jobban kiüresednek, mert csak talmi hókuszpókuszokban részesülnek, elmélyült igazi hitélet helyett. **A felnőttkorban való megtérés egyik legszebb, legklasszikusabb példája a Bibliából közismert. Szent Pál esetéről van szó,** akiről tudjuk, hogy a keresztényüldöző Saultól, a damaszkuszi úton történt **megvilágosodás** révén vált a kereszténység nagy apostolának számító Paulusszá, vagyis Szent Pállá, aki olyan csodálatos, himnikus hangú leveleket írt többek között a korinthusiakhoz.

A felnőttkorban megtérőknek is nekünk kell segítséget nyújtanunk, hogy az üdvözüléshez, a lelki kiteljesedéshez, a lelki békéhez és boldogsághoz vezető igazi útra rátaláljanak és a mi közösségeink teljes értékű tagjai legyenek. Nekik azon túl, hogy ősi vallásunk hitételeivel megismertetjük őket a legfontosabb mondandónk az kell legyen, hogy miként találhatják meg az Istenhez vezető utat, a vele való rendszeres kapcsolatot, a mindennapi imádkozással és a bensőséges lelkiélettel. Szerintem a mai világban, amikor annyi ember szenved depressziós betegségekben, a legfőbb gond az, hogy **problémáink megoldásában elvesztették a fonalat a jó Istennel, a vele folytatott állandó párbeszéd hiányában.** Nem hiszem el, hogy valaki depressziós legyen, ha egész életét az Istennel folytatott párbeszéd keretében éli le. Ha mindennap érzi az Ő szerető gondoskodását, ha az Ő segítségével fel tudja dolgozni, értékelni jó és rossz cselekedeteit, jó és rossz szándékait, gondolatait. Aki megérzi a jó Isten engesztelő szeretetének egy atyai simogatással, bátorítással, vagy dicsérettel felérő hatását, az nem lehet kiábrándult, életunt, perspektívtalan ember. Az a tény, hogy hazánk vezető helyet foglal el a világban az öngyilkosságok ranglistáján csak azzal magyarázható, hogy **túl sokan fordultak el az Istentől és nagyon kevesen élnek bensőséges lelki életet.** Lássuk be: aki depressziós az azért van, mert „rendezetlen számlái” vannak a családdal (a feleségével, férjével, gyermekeivel), munkahelyével, kollégáival, az őt körülvevő világgal, és ezeket a jó Isten segítsége nélkül nem tudja kellően feldolgozni. Aki egész életét az Istenben bízva élte le és megtapasztalta, hogy sohasem kellett nélkülöznie a jó Isten pártfogását, engesztelő szeretetét, az nem lehet depressziós.

Hazánkban is egyre jobban terjednek – nyugati mintára – a különböző szekták és „új vallások”. Vannak például indiai gyökerű irányzatok. Ezeknél nagyon jelentős szerepet töltenek be a **meditációk,** amikor törökülésben leülnek, átszellemülnek „ellazulnak” és „meditálnak”. Csak tudnám, hogy miről? Volt keresztény embernek, akiknek a világ egyik legcsodálatosabb szellemi, filozófiai alkotása a **Biblia áll rendelkezésükre, hogy miért kell az indiai csakrákról meditálniuk?** Ezt sohasem tudom megérteni. Valószínű-

leg azért, mert idejekorán hátat fordítottak a Bibliának és csak a csakrák „bölcösségeit” volt alkalmuk megismerni.

Összegezve az elmondottakat: a vallásos embert leginkább az Istenbe vetett töretlen hit, a bensőséges lelkiélet és a keresztény erkölcs szabályai szerint működő lelkiismeret jellemezheti. Akinél ez nincs biztosítva az nem igazán vallásos ember, még akkor sem ha megkeresztelték, ha megkonfirmálták és hébe-hóba el is megy a templomba.

A templomba járással kapcsolatban azt kell világosan látni, hogy bár bensőséges lelkiéletet **templomba járás nélkül is lehetne élni** – hiszen élnek olyanok is, akik mindennap otthon imádkoznak – két okból kifolyólag a templomba járás tartós mellőzése mégsem ajánlatos.

Mi értelme, a jelentősége a templomba járásnak?

1. **Elsősorban az, hogy a templomba járás során feltöltődhetünk a Szent Ige tanaival, tanításaival, amelyek egy rövidebb, hosszabb ideig ébren tartják bennünk e csodálatos tanok erejét.** Ezt a folyamatot a legjobban a gépkocsik akkumulátorához hasonlíthatjuk. A gépkocsinkkal ide-oda szaladgálhatunk az országban-világban, de bizonyos idő után le kell állnunk, hogy az akkumulátorok telepeit feltöltsük. Ilyen feltöltődés, lelki megújulás lehet számunkra, ha gyakran betérünk templomainkba és ott a vasárnapi istentiszteleteken meghallgatjuk, értelmezzük, lelkünkbe, szívünkbe elraktározzuk a Szent Ige tanait, felemelő gondolatait. Ilyenkor egy transzcendentális kapcsolat részesei leszünk. „Mennyben lakó jó Istenünk”-kel, másrészt lelkész Atyánkfia értelmező, magyarázó prédikációja segítségével **megtaláljuk azt az átvezetést, ami a mennyből ide a földi valóság problémái, gondjai közötti eligazodásig elvezet bennünket.** Így ezeket a felismeréseket **beépíthetjük saját gondolkodásunkba,** mindennapi gondolkodásunk, és az esti lelkiismeretvizsgálataink rendjébe, hogy általuk életünk mindennapi gondjainak útvesztőjében jobban eligazodhassunk.

2. **Másodsorban: egyházunk iránti elkötelezettségünk, szeretetünk kifejezése céljából szükséges a templomba járás.** A hit igazi felemelő érzését igazából csak egy nagy közösségben, annak tagjaként tudjuk megélni. Bármennyire is szoros lelki kapcsolatban vagyunk a jó Istennel, azért mégis egy kicsit magányosnak érezzük magunkat egyedül, ha nem érezzük a **közösség lélekmelegítő erejét.** A közös ima, a közös éneklés, ezek mind nagyon felemelő és örök élményt nyújtó megnyilvánulásai a közös hitéletnek. A templomozás utáni baráti, rokoni, testvéri összelelközésekről, üdvözlésekről, beszélgetésekről nem is szólva. Tehát bár nem tartjuk rossz hívőknek azokat, akik nem járnak rendszeresen templomba, azért a fenti megfontolásokból **mégis mindenkinek azt ajánljuk, hogyha csak teheti járjon sűrűbben a templomba, mert ott mindig lelki megerősítésre talál,** ami segítheti a jó Istennel fenntartott bensőséges kapcsolata további tudatosabb ápolását.

Dr. Zoltán Zoltán

Erdélyi fejedelmek

Erdélyi uralkodók (1540–1690)

János Zsigmond (1540–1571)

Édesapja, Szapolyai (Zápolya) János halála után csecsemőkorában II. János néven választották meg a magyar királyi trónra. Azért egy ideig helyette özvegy édesanyja, Izabella és hívei: Martinuzzi Fráter György, Werbőczy István és Petrovics Péter kormányozták Magyarországot. Erdély és a kelet-magyarországi részek (Partium) tömörültek államába. Az északi és nyugati részeket tömörítő Magyar Királyság élén álló Habsburg I. Ferdinánd és a hódoltságot birtokló szultán közti konfliktushelyzet miatt a gyermek uralkodónak távoznia kellett az országból (1551), míg az egyensúlypolitikát folytató Fráter Györgyöt császári utasításra megölték. Mikor 1556-ban az uralkodó visszatért, hosszú évekig küzdött trónja megszilárdításáért. Végül a speyeri szerződésben (1570) János Zsigmond lemondott királyi címéről, de biztosította fejedelemsége önállóságát. A Gyulafehérvárt központjául választott erdélyi állam Szulejmán szultán „találmánya”, ütközőállam a Porta és a Habsburg Birodalom között. Független helyzete kifejezésésképpen évi 10 000 forint adót fizetett, belső ügyeiben azonban önálló volt. Hatalmi felépítésében és hagyományaiban a magyar királyság folytatója. Vezetőszerve: az országgyűlés (diéta), királyi (később fejedelmi) tanács, kancellária, kincstartóság és hadsereg. Uralkodása idején zajlott le a jobbágyosodás ellen fellépő szabad székelyek lázadása (1562), akiknek féken tartására felépült a Székelytámad és Székelybánja vára.

A művelt uralkodó támogatta az erdélyi kultúrát, egyetem alapítását is tervezte. Erzékenyen reagált a protestantizmus újabb áramlataira, végül nevelője, Blandrata György befolyására az unitarizmus hívévé vált. Türelmi politikájához fűződik a tordai diéta döntése (1568), amely kinyilvánította a vallásszabadságot. Ezután a három törvényes nemzet: magyar, székely és szász mellett négy hivatalos vallás, („recepta religio”) van Erdélyben: a katolikus, református, lutheránus és unitárius.

Báthori István (1571–1586).

A Báthoriak somlyai ágából származott. Kezdetben Ferdinánd oldalán állott, ott apródzkodott-katonáskodott, majd a páduai egyetemen tanult. Erdélybe visszatérve János Zsigmond hűségére tért és rövidesen a kulcsfontosságú Várad főkapitánya lett (1559), fontos diplomáciai megbízatásokat teljesít a prágai császári udvarban. A fejedelem és a bécsi udvar jelöltje: Bekes Gáspár ellenében, a török pártfogoltjaként került az erdélyi trónra. Okos és körültekintő uralkodó volt, éleslátásával felismerte, hogy az európai nemzetközi mezőnyben hazája nem képes a Porta szuverenitásától megszabadulni. Ő már nem királyként, hanem a speyeri béke értelmében, vajdaként kormányzott. Az ellentábor csapatait a véres kerelőszentpáli csatában verte le (1575). Miután 1576-ban lengyel királlyá választották, megnövekedett hatalmával és tekintélyével, az ott működő erdélyi kancellária segítségével, távolról irányította Erdély ügyeit. Lengyel uralkodóként az orosz cárral és Danziggal (Gdansk) szemben jelen-

tős területekkel gyarapította országát. Hadjáratai erdélyi parancsnokainak nevelőiskolája voltak. Tervei közé tartozott egy török-ellenes európai összefogás létrehozása a pápa irányításával, melynek végső célja az oszmán hatalom Európából való kiszorítása volt. Törekvése azonban nem nyerte el sem a lengyel vezetőrétegek, sem a nyugati uralkodók támogatását. Erdélyben először bátyját, Kristófot emelte helytartóvá, majd fejedelemmé, utána pedig unokaöccsét, Zsigmondot.

Politikai és katonai tettei és megvalósításai mellett legnagyobb érdeme a művelődés széles körű támogatása. Katolikus uralkodóként művelődéspolitikájában a jezsuitákra támaszkodott, a vallási türelmetlenség azonban távol állott tőle. Jezuítákra bízta az 1579-ben alapított kolozsvári egyetemi rangú Akadémiát, melyet kiváló tanári karral és gazdag könyvtárral látott el. Hamvai a krakkói királyi várbán, a Wawelben nyugszanak. Bethlen Gáborral együtt Erdély legnagyobb fejedelmét tisztelt benne az utókor.

Báthori Zsigmond (1588–1601)

A Báthoriak ecsedi ágából származott. Noha már 1581-ben fejedelemmé választották, a trónt ténylegesen csak nagykorúsítása után, 1588-ban foglalta el. Az erdélyi rendek azzal a feltétellel ismerték el fejedelmüknek, ha országából kitiltja a nagy befolyású jezsuitákat. Ő azonban éppen ellenkezőleg cselekedett: a jezsuita rend támogatásával, leszámolva a török párt vezetőivel – a német orientációt honosította meg. A szövetséget Mária Krisztiánával kötött házasságával erősítette meg. Nyugati szövetségesei (Keresztény Liga) oldalán részt vett a 15 éves háborúban (1591–1606). Kezdetben a szabadságukba visszahelyezett székelyek és Báthori István hadvezérei segítségével sikereket ért el (Lippa, Jenő és Gyurgyevo visszafoglalása), de a császáriakkal megerősített hadserege Mezőkeresztesnél vereséget szenvedett a töröktől (1596). Miután politikai pályájában csalódott és sikertelen házasságában is megterhelt, Zsigmond lemondott. Utána néhány hónapig felesége ült a trónra. Annak távozása után visszatért Erdélybe, majd unokabátyja, Báthori András bíboros javára ismét lemondott. Ennek halála utáni zűrzavaros időkben még kétszer hagyta ott a fejedelemséget és tért vissza trónjára, fejtelenséget és pusztulást hagyva maga után (Basta-korszak). Művelt, zeneértő, uralkodásra nevelt ember volt, de kiszámíthatatlan, határozatlan természete nem tette alkalmassá a fejedelmi méltóság betöltésére.

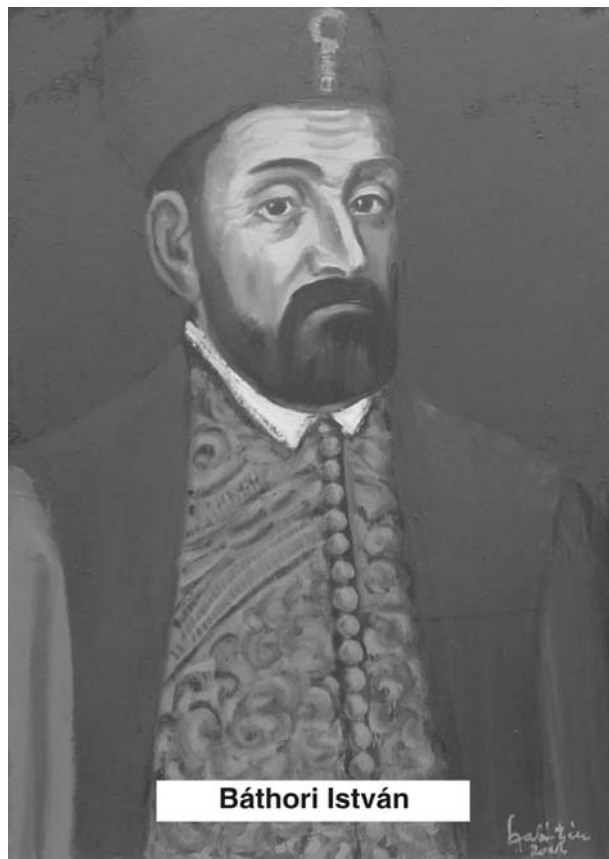
Báthori András (1599)

A lengyel püspökséget hagyta oda az erdélyi fejedelemségért. Mikor a neki szövetségesi hűséget esküdött Mihály havasalföldi vajda váratlanul betört Erdélybe, Báthori András az ellenfele oldalára szegődött székelyekkel, zoldosokkal megerősített vajdától vereséget szenvedett. Menekülés közben, a Csíkszentdomokos feletti Pásztorbükki havasán az őt üldöző székelyek végeztek vele.

Erdélyi fejedelmek

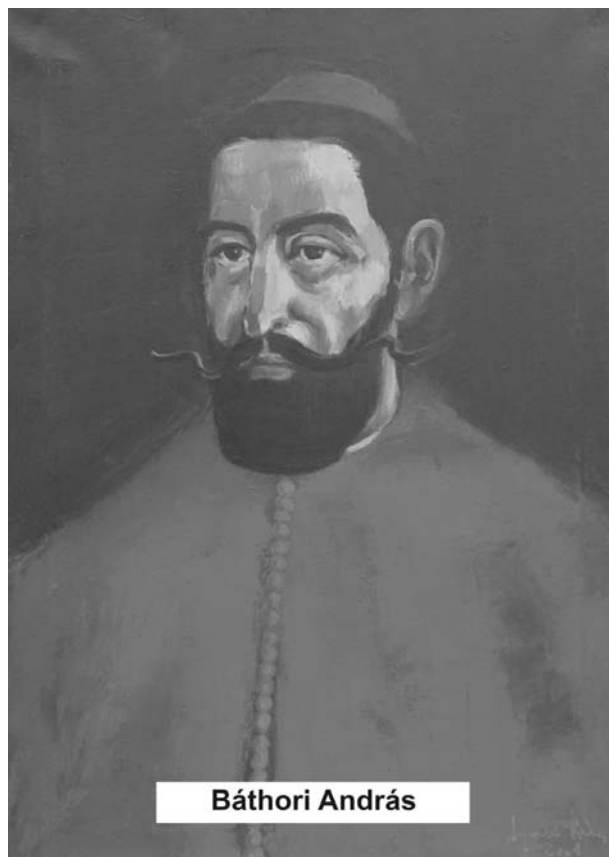
János Zsigmond

Báthori István

Báthori Zsigmond

Báthori András

Unitárius szórványok 1949-ben Nagy-Budapesten (II).

Ismertetés Sipos Emőke Villó:

A magyarországi unitáriusok földrajzi elhelyezkedése az 1949-es népszámlálás tükrében című szakdolgozatából

Az Unitárius Élet 2004/2-es számában a fenti című diplomamunka alapján áttekintő képet igyekeztünk közzétenni az **egyres megyék** unitáriusainak számáról az 1949-es népszámlálás adatai alapján. A kommunista rendszer uralomra jutása után ez volt az utolsó olyan a népszámlálás, amelynél a számlálóbiztosok még érdeklődtek a lakosság vallási hovatartozása iránt. Előző számunkban – terjedelmi okok miatt – nem volt lehetőségünk arra, hogy a **nagy-budapesti helyzetképet** is bemutassuk. Ezért erre most kerítünk sort.

Nagy-Budapest területén – bár a tényleges közigazgatási összevonás, csak 1950-ben következett be! – ez a fogalom már akkor széles körben ismert volt, **27 olyan viszonylag önálló település helyezkedett el, ahol unitáriusok éltek. Ezekben együttvéve 4 609 főt tettek ki. Ez a magyarországi unitáriusok akkor valamivel kevesebb mint a felét tette ki.**

Nagy-Budapest akkor 1 millió 589 ezer főt számlált. Ebből volt 4609 főnyi unitárius. **Kis-Budapest** (a régi közigazgatási határokon belül) viszont csak félmillióval kisebb népességű volt, vagyis 1 millió 58 ezer fő. Ebből 3 227 fő volt az unitárius. Azt lehet mondani tehát, hogy fajlagosan sem a régi Budapesten, sem az ún. peremkerületekben nem volt eltérő az unitáriusok aránya. Mind a két területen 3 ezrelék körül mozgott. Érdekes, hogy Kis-Budapest kerületei lakosságának vallási megoszlásáról nem találunk adatokat. Nagyon érdekesek viszont a későbbi peremkerületeket alkotó városok és nagyközségek adatai.

A legnagyobb lélekszámú unitárius közösségekkel sorrendben a következő települések rendelkeztek:

1. Pestszenterzsébet 210 fő (Itt templomunk nem volt, csak imaházunk, 1948–1952 között. Aztán megint Pestszentlőrínchez lett csatolva és lassan fel is morzsolódott.)

2. Pestszentlőrinc 209 fő (Itt 1930-tól templomunk is van, s mint ilyen a Dél-pesti körzet hitéletének központja szerepkörét töltötte és tölti be.)

3. Kispest 203 fő (Itt nem volt templomunk, sem imaházunk. A közeli Pestszentlőríncre jártak templomba.)

4. Újpest 110 fő

5. Rákospalota 107 fő (Ebből Csömör 7 fő.)

6. Csepel 93 fő

7. Rákosmente 249 fő (Az egyik legnépesebb gyülekezetet lehetett volna itt kialakítani, hiszen Rákosszentmihályon 61, Sashalmon 53, Rákoscabán 35, Rákoshegyen 32, Pestújhelyen 31,

Rákosligeten 10, Mátyásföldön 11, Cinkotán és Rákoskeresztúron 8-8 fő unitárius lakott. Vagyis összesen 249 fő.)

Úgy tudom, hogy ebben az időben **Sashalmon** volt az unitárius istentiszteletek színhelye.

Nagyon szívesen tennék közzé olyan olvasói leveleket, amelyekben leírnák, hogy a kommunista uralom előtti időszakban milyen is volt itt a Rákosmentén az unitárius hitélet. Hol voltak az imahelyek, és oda honnan és hányan jártak el? Esetleg voltak-e más közösségi rendezvényeik is?

8. Dél-pesti szórványok 70 fő (Ebből Pestszentimre 36 fő, Soroksár 34 fő.)

9. Észak-budai szórvány 69 fő (Ebből Békásmegyeren 35 fő, Pesthidegkúton 34 fő. Összesen 69 fő.)

10. Dél-budai szórványok 62 fő (Ide sorolható: Budatétény 25, Albertfalva 15, Nagytétény 13 és Budatétény 9 unitárius lakosa. Összesen 62 fő.)

Összegezve: ezekben a peremkerületekben élő 1 300–1 400 főnyi unitárius hívóból jószerével akár 8-10 életképes unitárius gyülekezetet is ki lehetett volna alakítani annak idején, ha jobban odafigyeltek volna erre az egyház akkori vezetői.

De hát az egyházépítés és fenntartás sohasem volt erős oldalunk. Ennek hiányában valószínűleg sokukat elvesztettük az elmúlt 50 év tudatos egyházelsorvasztási és materialista átnevelési időszakának következményeként. Ezeket ugyanis csak úgy lehetett volna mind a mai napig fenntartani, ha ezeknek a közösségeknek lettek volna állandó imahelyeik, lelkészeik, akik a nyájat össze tudták volna fogni és egyben tartani. A tanulság ebből az, hogyha nincs állandó szervezeti keret – egyházközség, vagy leányegyházközség – akkor a szórvány-gyülekezetek hamar felmorzsolódnak és szétszélednek, híveink más egyházakhoz csapódnak, amelyek állandó közösségi és hitéletet tudnak biztosítani számukra. Egyházunk tartós fennmaradását csak úgy lehet biztosítani, ha mindenhol, ahol már 100 hívó található legalább egy leányegyházközség felállítását és a havi egyszeri istentisztelet rendszeres megtartását biztosítjuk. Ennyit még a mai nem túl valláscentrikus világban is joggal elvárhatnak tőlünk híveink. Hogy most hogyan állunk e tekintetben, azt majd hamarosan meglátjuk, a 2001-es népszámlálási adatok megyei bontásának tükrében. Hol és hányan maradtak ezekből az unitárius szórványokból?

Dr. Zoltán Zoltán

Egyházközségeink életéből

Egyházközségi élet a Duna–Tisza közi szórványban

A Duna–Tisza közi Szórvány Egyházközségben Kecskeméten húsvét első napján – a délelőtti eső ellenére is zsúfoltságig megtelt az Evangélikus Egyházközség tanácssterme, hol az ünnepi istentisztelet és az úrvacsoraosztást követően, két család **három kisgyermekének keresztelésére került sor**. Zsidó Zoltán és felesége Kovács Margit kislfia **Balázs**, valamint Szeberényi Gyula és felesége Szalai Ildikó két kislányának, **Annának** és **Borkának** adtunk nevet és vettük fel őket az egyház tagjai sorába. Mindkét család erdélyi származású és kecskeméti lakos.

Március 30-án a Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt ünnepi megnyitására a Szórvány Egyház-

községet **Szalontainé Kisgyörgy Zsuzsanna** szórványgondnok képviselte. A lelkész, felesége és Szalontainé társaságában vett részt az Unitárius Alkotók Társasága április 30-i alakuló gyűlésén, és megtekintette a Tavasz Tárlatot.

Örvendetes, hogy a METEM kiadásában megjelent a lelkész **„Ferencz József erdélyi unitárius püspök kora és munkássága”** című dolgozata, valamint Gellérd Imre **„Négyszáz év unitárius prédikációirodalma”** című könyvének ismertetése.

Kelemen Miklós

Beregi életképek

Húsvét ünnepéről

Ismét a kocsordi unitárius gyülekezethez tartozik a **beregi unitárius szórvány** a nyíregyházi unitárius gyülekezettel egyetemben.

Nagypénteken délután a **beregi unitárius fiatalok** egy kis imára és éneklésre gyűltek össze a helyi unitárius gyülekezeti teremben. Húsvétvasárnap délutánján a nyíregyházi **Szent Lázár ökumenikus kápolnában** volt megtartva az ünnepi istentisztelet a nyíregyházi gyülekezet és a beregi szórvány számára. **Nyitrai Levente** lelkész úr először elénekelt a kolozsvári passiót, majd lelkiileg felkészítette a híveket az úrvacsoravételre. Családias hangulatban emlékeztünk meg a feltámadás ünnepéről, s mindannyian éreztük, hogy Jézus feltámadása a mi számunkra az örök életet jelenti. Lelkileg feltöltődve kívánt áldott ünnepeket a beregi delegáció a nyíregyházi gyülekezetnek.

Ismét kiosztották a Balázs Ferenc-díjat a 13. Beregi Ünnepi Héten

Idén **Gergelyugornyán** tartották meg a Nemzetközi Váci Mihály Szavalóversenyt a Beregi Ünnepi Hét keretében. Érkeztek fiatalok a Partiumból, Kárpátaljáról, Felvidékről és Beregből. Az ünnepséget a Petőfi Sándor szobrával és Kriza János emlékoszlopával fémjelzett helyi Petőfi Sándor ÁMK-ban tartották meg. **A felsős kategóriában a bírálóbizottságban Deák József és Felhős Szabolcs vettek részt és a Balázs Ferenc-díjat egy kárpátaljai középiskolás tanulónak ítélték oda. Józán László** Mezőváriból kapta meg az emlékplakettet az oklevelet és az értékes könyvjutalmat.

Gyülekezeti nap Lőrincen

2004. márc. 27-én gyülekezeti napot tartott Egyházunk. Az eső ellenére szép számban voltak jelen a hívek. Az áhítatot **Sándor Gy. Mátyás** győri lelkész tartotta. Érdekesen építette fel a beszédét, a háttérben magnetofonon hallható volt a **Honfoglalás** c. film betétdala. Mindez különös hangulatot adott a prédikációnak. Valószínű mindenkiben más-más nyomot hagyott, abban viszont egyetérthetünk, hogy a haza, a nemzet szeretete kapta a legnagyobb hangsúlyt. Ezután **Dr. Zétényi Zsolt**, egykor MDF-es országgyűlési képviselő előadása következett. Zétényi Zsolt ügyvédként tevékenykedik, de foglalkozik a magyar történelem jogi vonatkozásaival is. Ennek keretében a *fő kutatási területe a Szent-Korona tan*. E tárgykör nem első sorban nemzeti ereklényk bemutatásáról szól, hanem egy eszmét elemez. A Szent Korona-tan a magyar történelem során a hatalom gyakorlásának helyességéről és mikéntjéről kialakult nézetrendszer, melyet a „**Tripartitum**” (Hármas Könyv) nevű szokásgyűjteményében Werbőczy István országbírói ítélőmester foglalt össze. A tan szerint a hatalom megtestesítője, a legfőbb hatalom alanya a Szent Korona, amely erejét, hatalmát a nemzettől

kapja, és az uralkodó valójában a Szent Koronától kapja azt a hatalmat, amelyet azután meg is oszt a nemzettel és azt megosztva gyakorolja. A Szent Korona tagjai a nemzet és a Szent Korona feje, a király. Ez a közös törvényalkotás a történelemben páratlan, erre nem tudunk más külföldi példát. *A tan ilyen formában a néphatalom, a népszuverenitás elvének sajátos magyar megfogalmazása.* Az előadó igen részletesen ismertette az összefüggéseket. Ezután kérdéseket is fel lehetett tenni. Néhány résztvevő ki is használta az alkalmat. Az est hátralévő részében finom vacsora került az asztalra. Mint ez már nálunk szokás, asszonyaink ízletes tokánnyal és kétféle puliszkával (túróssal is) kedveskedtek a jelenlévőknek. Süteményeket is felszolgáltak.

E kedves alkalmat jelenlétével megtisztelte **Balácsi László** püspökhelyettes, füzesgyarmati lelkész, akit felesége és fia is elkísért. Ezúton szeretnénk ismételtelen köszönetet mondani azoknak, akik hozzájárultak az est sikeréhez. Adja Isten, hogy még sok hasonló alkalomban legyen részünk.

Hegedűsné Pálfi Csilla

Pestszentlőrinci unitárius húsvét 2004-ben

Megvallom, némi szorongás fogott el, amikor benyitottam húsvét első napján kedves templomunk ajtaján. Szinte visszafordultam, mert olyasfélélt éreztem, hogy eltévedtem. A templom tele volt. Közvetlen a bejáratnál zsongó gyermekcsoport bibliai részleteket olvasgatott hangosan. Szövegük a virágvasárnapi eseményektől kezdve a nagypénteki tragédián keresztül a húsvéti feltámadás történetével fejeződött be. Az apukák és anyukák áhítattal hallgatták és közben intő szóval figyelmeztették a félreérthető hangsúlyokra az Olvasókat, vagy próbálgatták az elcsúszott ruhákat helyreigazítani. (Csak félve merem elmondani, hogy több esetben a szülők viselkedése árult el nagyobb izgalmat, mint a gyermekeké.)

Már csak a harmadik padban tudtak helyet szorítani nekem, amikor gondnokunk elősietett és az előcsarnokból, a harang szavával, hírt adott a Havanna-telep lakóinak: „Íme Jézus lelke és eszmevilága nem pusztítható el, hanem minden húsvét alkalmával megerősödik, föltámad”. A gyülekezeti ének elkezdésével kezdődött el a szertartás. Először a gyermekek mesélték el az ünneplés történetét. A virágvasárnapi diadalt a nagypénteki tragédiát és a húsvéti diadalt. Az imádkozó és prédikáló lelkész nő megmagyarázta ezek mai jelentőségét.

Az ünnep szépségét és unitárius vallásunknak melegét az úrvacsora kiteljesítette.

Az együtt-imádkozás és a himnuszok befejezése után a gyülekezet nagyobb része még jó ideig együtt maradt.

A gyermekek vidáman játszottak együtt. A felnőttek megbeszélték gondjaikat, felmerültek a közös nyári együttlét tervezgetései. Valamennyien azal az érzéssel váltunk el, hogy húsvét szép volt és áldott!

Egy résztvevő

Így élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton és Gyula és Környéke Szórványgyülekezetünkben

A tavasz beköszöntésével egyre élénkebb egyházközségi életet éltünk. Előző számunkban arról tudósítottunk, hogy készülünk a húsvéti ünnepszentelésre, és ezen belül a **nagypénteki Passió-éneklésre**. Virágvasárnapja előtti szombaton részt vettünk **Szeghalmon** egy Békés megye által rendezett kulturális megmozduláson, ahol feleséggel egy különdíjat és egy 4000 forintos könyvjutalmat nyertünk Füzesgyarmatnak. Erdélyi népdalokat és Petőfi-nótákat énekeltünk.

Nagypénteken délelőtt 11 órakor emlékezni hívtak a harangok. Este 7 órakor nem nagyszámú, de lelkes érdeklődő előtt adtuk elő a **Péterffy Gyula-féle erdélyi Passiót**. Nagy élményt jelentett ez a résztvevők számára, ami után ünnepet köszöntöttünk. A Passió-éneklést megismételtük feleséggel húsvétkor a **Borostyánkert Idősek Otthonában és Gyulán**, a szórványistentiszteleten.

Húsvét ünnepén az előzetes bejelentések szerint (rádióban) **Füzesgyarmaton**, az említett **Borostyánkert Otthonban**, valamint **Gyulán** tartottunk **istentiszteletet**. Mindhárom helyen úrvacsorát osztottunk. Az összesen 158 lelkes gyülekezetből 62 testvérünk élt úrvacsorával. Ez a hívek közel 40%-át tette ki. Az ünnep második napján is tartottunk ünnepi istentiszteletet Füzesgyarmaton.

Április második felében az **Anyák Napja** megünneplésére készültünk hittanos növendékeinkkel. Május első vasárnapját megelőzően, április 30-án éjfélkor „beharangoztuk” magunkat az európai népek közösségébe. Május elsején részt vettem a városunk ünnepségének bizonyos rendezvényein. Személyes meghívásnak téve eleget, elmentünk a **megyei rendezvényre**, amelyet a **Békéscsaba és Gyula közötti repülőtéren rendeztek meg**, és amelyen mintegy félszázezer ember vett részt. A

hatalmas tömeg és túlszűfolttság miatt nem sokáig töltöttük az időt az ünneplő sokasággal. Az ünnepségek sok reményre jogosítanak fel. Május első vasárnapja újra megtöltötte kis templomunkat. Ekkor tartottuk az **Anyák Napja** ünnepséget. Mint mindig, most is megható, lélekemelő volt a gyermekek, felnőttek vallomástétele az édesanyák, nagymamák, dédmamák szeretetéről, és az elmentek emlékének tiszteletéről, őrzéséről. Sok szép vers, ének hangzott el. **Az egyházközség is 60 szál kálát ajándékozott a jelenlévő édesanyáknak**. Sokáig emlékezetes marad ez a szép ünnepély, ahogy egyik népi versfaragó írta: „Szép volt, szép ünnepély, / Anyák Napja, / Mesterkéztől sirt az orgona, / Remegett a hívek énekétől / a szeretet s béke otthona! / A magasan szárnyaló szent ima / a mélybe szállott, / s a szívekbe fűrt, / a virágokra, mint nyári permeteg / a könnyeknek harmatcseppje hullt.” Legyen sok ilyen napunk!

Május 8-án, délután rendezte városunk a mi közreműködésünkkel a lapunkban is megörökített „10 év jóban és rosszban” emlékeztető, emlékező ünnepélyt.

Május 15-én Béli megyerén a nyugdíjasklubban köszöntöttük a **dalárdánk közreműködésével** az édesanyákat. Ökumenikus áhítattal vezettük be a műsort, aztán a megyei közgyűlés elnöke üdvözölte az ünnepeket. Szép alkalom volt.

Ugyancsak az édesanyák köszöntésével indult a május 22-én **Füzesgyarmaton, a nyugdíjasklubban** tartott nagyszabású ünnepség, amely aztán **pünkösdi bállá** alakult át, amelyen közel kétszázan vettünk részt több település lakói.

Áldozcsüdtörtökön, május 20-án emlékeztetjük híveinket, hogy 10 nap múlva itt van Pünkösöd ünnepe. Ez alkalommal is ünnepi istentiszteleteket tartunk. **Füzesgyarmaton** május 30-án délelőtt 11

Anyák Napja Füzesgyarmaton 2004. május 2.

órákor, délután fél kettőkor a **Borostyánkert Otthonban**, délután **Gyulán**, az Esze Tamás u. 2. sz. alatti imaházunkban, Második napján Füzesgyarmaton lesz újra istentisztelet. Az említett helyeken és időpontokban úrvacsorát is kiszolgálunk híveinknek. *Gyulán egy békéscsabai hívünk (Székelyföldről származik) konfirmáció keretében hitéről vallást fog tenni.* Füzesgyarmaton megkereszteljük **ifj. Kovács Lajos és neje harmadik leánygyermekét**, akinek keresztapaságát, anyaságát a lelkészpár is vállalta.

Az ünnepi alkalmak mellett a szokásos hóvégi vasárnapokon meglátogattuk a Borostyánkert Otthon lakóit, és számukra bensőséges templomozást tartottunk.

Az elmúlt időszakban sok alkalommal kellett megálljunk gyászos koporsók mellett. Húsvétól lapzártánkig **hat testvérünket temettük el**: id. **Réti János** (Darvasról) 59, **Molnár Andrásné Gyáni Margit** 94, id. **Kácán János** 68, id. **Fekete**

Zsigmond (Darvasról) 66, özv. **Szilágyi Lajosné Hajdu Erzsébet** 85 és **Csongvai István** (Debrecenből) 80 éves korában adta vissza nemes lelkét Istennek. Ez utóbbi volt egyedül erdélyi származású (Csegez) unitárius, a többi testvéreink hozzátartozói kérték a mi unitárius búcsúszertartásunkat. Pihenésük legyen csendes, emlékük áldott. Isten adjon vigasztalást a hozzátartozóknak!

Május végén, *Pünkösöd után* gyülekezetünk neki szeretne fogni a *templomunk javításához*. Reméljük erre megkapjuk a megígért és megnyert támogatást egyházunktól és a polgármesteri hivataltól. A többi híveink adják össze. A javítás mellett tűzoltósági meghagyásra a templom villámhárító rendszerét is újjá kell tenni. E nem kis munkák mellett készülünk a július 25-i búcsúra, amikor trianoni emlékművet avatunk a háromszéki Árkos testvérgyülekezet adománya segítségével (ott faragják a kopjafát!), amelyre neves egyházi és világi vendégeket hívtunk meg és várunk.

B. L.

„50 év jóban és rosszban”

Különös nap május első szombatja hat év óta Füzesgyarmat város életében. Idén a második szombat, május 8-a az európai uniós csatlakozás miatt!) A **Nők Egyesülete**, Ványi Margit lelkiismeretes irányításával és kezdeményezésével 6 évvel ezelőtt elindította a fentnevezett emlékezéssorozatot. Volt amikor a televízió is – közbenjárásunkra – közvetített erről a szép eseményről. Ebben az esztendőben **három házaspár** állt az emlékezés ünnepi központjában. **Molnár Mátyás** és **Pásztor Emma**, **Tóth Lajos** és **Kovács Marianna**, valamint **Gyáni Endre** és **Nagy Margit 50 esztendővel ezelőtt indultak el közös útjukon**. Számunkra különösen nagy büszkeség, hogy a harmadik házaspár éppen az, amelyiknek asszonya a mi „könyves Margitkánk”, akiről az elmúlt év végén bővebben cikkezünk, hiszen az unitárius gyülekezet legkiválóbb gondnoka azóta, amióta „feltámadt” a füzesgyarmati egyházközség, 1990 óta. A meghatározó és felemelő ünnepségen köszöntötte a jubilálókat a **Nőszövetség**, az országgyűlési képviselőnk, **Vígh Ilona**, a városunk polgármestere **Várkonyi Imre** és sokan mások, szép műsorral köszöntötték őket a

különböző csoportok és szervezetek. Margitkánk óhajának megfelelően a házassági megáldás és eskü megújítását jelen sorok írója, **Balácsi László** lelkész-püspökhelyettes és neje **Balácsi Mária** énekvezér végezte. (Aki egy gyönyörű nótacsokor összeállítással is kedveskedtek az ünnepelteknek, egy-egy virágcsokrot adtak át nekik, és a PRO URBE díjjal a tavaly őszi kitüntetett gondnokasszonyéknak egy értékes **Szítás Erzsébet** a falu-város híres festőnője! Kodály-képet nyújtottak át emlékül. E helyen is, áldva az ünnepség többi résztvevőjét, kívánunk a mi Margitkánknek és férjének, Endre bátyáknak (akihez szoros barátság fűz) erőt, egészséget, Isten szerető gondviselő áldását, hogy még sokáig közöttünk maradhassanak, és a majdnem teljes egészében unitárius család mindig nagyon büszke lehessen a hitvalló, keresztény magyarságukban megmaradó nagyszerű elődökre, az unitárius nagymamára, dédmamára és református nagypapára és dédpapára! Úgy legyen!

B. L.

Gyáni Endre és Margitka gondnokasszonyunk 50 éves házaspár

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk egyik kiemelkedő eseménye az elmúlt időszakban a **húsvéti ünnepkör** volt, mely alkalommal a **zsúfolásig megtelt templomban** úrvacsorát osztottunk, valamint **2004. április 24-én**, szombaton 17 órától megtartott gyülekezeti est és szeretetvendégség. Ez alkalommal **Kríza Ildikó** néprajzkutató tartott előadást „**A Székely Himnusz születésének háttere**” címmel, melyet diafilmvetítés követett az **erdélyi szász templomokról**, Demján László és Havassy Pál magyarázatával. A gyülekezeti estet szeretetvendégséggel zártuk a gyülekezeti teremben.

„**Csanády György** hiteles tájékoztatása szerint a Székely himnusz 1921-ben keletkezett, kezdetben még kantáténak nevezte és lánykarra komponálta a zenét **Mihalik Kálmán**. **Első előadása 1922. május 22-én** volt Budapesten, Aquincumban a májusi ünnepségen, ahol a zeneszerző is megjelent. Röviddel ezután, még ugyanezen év őszén már Himnusz-nak mondta a szerző az Új Élet hasábjain **Mihalik Kálmán** halálhíre kapcsán, a temetésről szóló beszámolóban. A névtelen szerkesztőségi cikk részletesen szól a zeneszerzőről, a temetésről, a résztvevőkről és itt közli először a **Székely himnusz** teljes szövegét: „Amíg koporsóját a sírba eresztették, jóbarátai igazán hulló könnyzápor közt a megboldogult szerezte székely Himnusz (!) eléneklésével búcsúztatták, hogy az kísérje azt, aki életében csak dalolni tudott, még szenvedésében is. Hangsúlyozta a szerző, hogy az egész gyülekezet énekelt. Mivel a szerkesztő **Csanády György** volt, valószínű ő írta barátjáról a nekrológot és ő adta közre a Székely himnusz szövegét, és ő nevezte himnusznak és nem kantáténak azt a verset. (...)

A Székely himnusz tehát 1921-ben keletkezett, első megjelenése és himnusznak nevezése 80 évvel ezelőttről 1922-től datálható. Ez a szerző szóhasználata, tudatos vállalása, szemben azzal, amit eredetileg tervezett. Az 1941-ben közzétett szövegkönyv egy

ceremóniára vonatkozó elképzelést mutat be, azt, ami sohasem valósult meg. **Csanády György** három verseskötetet adott ki, és egyikébe sem vette fel ezt a verset, de a Himnusz népszerűségéről, ismertségéről tudomása volt. Mődje lett volna a szövegen változtatni. A kéziratban később is csak apróságokat módosított. Megőrizte a pesszimista hangvételt, amit a természetes fájdalomnak tartott az elveszett szülőföld miatt keserűségben gyökerezően. 1921-ben így állította a jövő elé a megmaradásba vetett hitet. Tudatos költői alkotás ez, hiszen lehetősége lett volna átírni, és 20 év alatt költészete is sokat fejlődött, de **Csanády György** hű maradt az első szövegváltozathoz. Az apró különbségek között érdemes felfigyelni arra, hogy a hetedik sort háromféleképp írta: a „**Fejünk a hullám százszor elborítja**”, vagy „**Fejünk az ár ezerszer elborítja**”, vagy „**Fejünk az ár, jaj, százszor elborítja**”. Viszont sohasem írta le „**Ne hagyd elveszni Erdélyt**” kifejezést. Ez elsősorban az amerikai magyarok körében terjedt el a 70-es években. Tény, hogy ma általában így énekelik Magyarországon is. Időközben változott a dallam is. A második sor leegyszerűsödött, első fele megismétli az első sort.

A folklórszerű variálódás az utóbbi 30 évben indult el, új változatok jöttek létre, kiegészítések születtek, miközben ellentmondásos vélekedés vette körül. A folklorizálódás során alapvetően nem változott a szöveg, de érdemes megfigyelni a módosításokat.

Alapvető, lényeges különbség a zárósorban van: A folklór változatokban így éneklük: **Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!** **Csanády** által gondozott három kiadás egyikében sem található ez. Tőle idegen az „elveszni” kifejezés, hiszen a megmaradás érdekében emelt szót.”

Idézet **Kríza Ildikó** előadásából. Részletesen olvasható a teljes előadás az interneten.

Összeállította: **Léta Sándor**

Csanády szerzeménye

Ki tudja merre, merre visz a végzet:
Göröngyös úton, sötét éjjelen.
Segítsd még egyszer győzelemre néped,
Csaba király a csillagösvényen.
Maroknyi székely porlik, mint a szikla
Népek harcától zajló tengeren,
Fejünk a hullám százszor elborítja,
Ne hagyd el Erdélyt, Erdélyt, Istenem!

Folklórváltozat

Vezesd még egyszer....
Csaba királyfi a

Népek harcának zajló tengerén
Fejünk az ár, jaj, ezerszer elborítja
Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!

Beszámoló az ökumenikus lelkésztalálkozókról

(Bp.– Kelenföld, *Elhangzott a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság (KÖT) budapesti konferenciáján, 2003. szeptember 20-án. Az alábbiakban részletet közlünk az előadásból*)

b. A XI. kerületi ökumenikus lelkésztalálkozókról:

A már Kelenföldön is működő ökumenikus találkozókról sok hasonlóságot lehetne elmondani, ismétlés helyett azonban inkább az itt tapasztalt sajátosságokról szólok. A tíz éves gödöllői szolgálat végén – 2001. júliusában – búcsúzóul lelkész barátamtól azt a feladatot kaptam, hogy próbáljak meg a gödöllőihez hasonló találkozókat szervezni Kelenföldön. Az új szolgálati helyemen nem akartam „ajtóstól törni a házba”, ezért első lépésként 2001. őszén azokat a kollégákat kerestem fel, akikről hallottam, hogy rendszeresen részt vesznek a januári ökumenikus imahéten. A bemutatkozáson túl említést tettem a gödöllői havi találkozókról, s felvettem, mi lenne, ha valami ehhez hasonló létrejöhetne kerületünkben. Az ötlettel kapcsolatban hamar testvérekre találtam. A tavalyi imahéten, a cisztercieknél tartott – istentiszteletet követő – agapén azután elhatároztuk, hogy márciustól kezdve havonta találkozunk, s egy-egy estét együtt töltünk. Örömmel és hálaadással számolhatok be arról, hogy azóta 13 különböző helyen, más-más parókián, plébánián vagy éppen rendházban jöttünk össze. **Külön érdekesség, hogy Kelenföldön bekapcsolódtak az unitáriusok is.** (...) Remélem, hogy a találkozók „második körében” tovább fog erősödni az egymáshoz való kötődésünk, és az evangéliumból fakadó közös felelősségünk. S ki tudja, talán egyszer sikerül megtalálnunk annak a módját is, hogy gödöllőiek és kelenföldiek közösen találkozhassunk.

Befejezésül még néhány rövid gondolat. Igével kezdtem beszámolómat, engedtessek meg, hogy újra egy igét olvassak János evangéliumából, s kivételesen nem Jézus főpapi imájából (Jn 17), amely egyébként az ökumené egyik locus classicusa, ha

nem a 13. fejezetből, ahol Jézus mondja: Új parancsolatot adok nektek, hogy egymást szeressétek: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást! Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást (Jn 13, 34-35). Mindannyian tudjuk jól, hogy az első keresztények éppen erről voltak ismertek, s lettek kovásszá a római birodalomban. Látva globalizálódó világunkat, a szabadosság, keresztény etikával összeegyeztethetetlen erkölcsi felfogás egyre nagyobb térhódítását, ne megijedjünk, még csak ne is elefántcsonttoronyainkba vonuljunk vissza, hanem Krisztuson keresztül töretlenül keressük az utat – mindenek előtt – egymás felé, hogy ezáltal keresztény bizonyosságtételünk még hitelesebbé válhasson.

Hangsúlyoznunk kell ugyanakkor, hogy az ökumené nem a világ másolása, azaz nem egyfajta egyházi globalizáció, se nem keresztény „EU”, hanem Jézus imént idézett parancsának komolyan vétele és követése.

Megköszönve megtisztelő figyelmüket, Isten áldjon és vezéreljen Mindnyájunkat!

Blázy Árpád
kelenföldi evangélikus lelkész

Megjegyzés: Blázy Árpád evangélikus lelkész beleegyezésével teszem közzé e beszámolót, kiegészítve azzal, hogy amint az előadás is említette, unitárius egyházunk is része már ennek az ökumenének. Rázmány Csaba püspökkel együtt rendszeresen részt veszünk ezeken a találkozókon és mi is már két alkalommal adtunk helyet gyülekezeti termünkben a testvérfelekezetek lelkészeivel való találkozásra, mely keretében bővebb ismeretet nyújthattunk egyházunkról és vallásunkról. Ennek eredménye, hogy minket is minden egyházi eseményre meghívnak a XI. kerületben; a 2004-es ökumenikus imahéten is részt vettünk a hét minden napján a közös imádságban.

Léta Sándor, lelkész

Debrecen

A **konfirmáció ünnepség** 2004. januárban volt megtartva.

A mellékelt fényképen **Mikósi-Vári Katalin** lelkész és a konfirmáló növendékek láthatók, név szerint: **Antal Izabella** – Debrecen; **Sütő Udvari Tekla** – Temesvár, **Geréd Szabolcs** – Debrecen, **Albert Áron** – Sárospatak; **Albert Annamária** – Sárospatak.

Tudomány és vallás

„Mindkettőnek, a vallás és a természettudomány munkájához szükség van az Istenben való hitre. Csak a vallás számára az Isten a gondolkodás kezdeténél, a tudomány számára a végénél. Az egyiknél az alapot jelenti, a másiknál a betetőzését minden világnézeti elmélkedés felépítésének... *Akárhová és bármily messzire is tekintünk, vallás és természettudomány között sehol sem találunk el- lentmondást, sőt teljes egyetértést éppen a döntő pontokban.* Vallás és természettudomány nem zárja ki egymást, mint némelyek manapság hiszik vagy félnek tőle, hanem feltételezik és kiegészítik egymást.” **Max Planck** így fogalmazza meg annak a paradigmaváltásnak a lényegét, amely a 20. században a vallás és tudomány közötti kapcsolatban végbement.

Kétségtelen, hogy mindkét terület igen fontos része emberi életünknek, és meg kell találnunk a módját a kettő közötti egészséges együttműködésnek.

Nem véletlen, hogy a kettő viszonya a Nyugat világában, mondhatni a kereszténység világában kezdett problematikusá válni. A mai értelemben vett tudományok kialakulásának hosszú az útja. Kezdetben egyfajta naiv, mitikus világgéppel találkozunk, mely a Kr.e. vett 6. századtól (Kis-Ázsia) kezd átalakulni. **Püthagorász** számismisztikája, **Démokritosz** atommal kapcsolatos elképzelése, **Platon** dualizmusa, **Arisztotelész** munkássága egyfajta bölcsőt képez a tudományok számára. Ám ebben a korban még a szellem világa a legfontosabb, a *zsidó-keresztény kultúra lesz az alapja az újkori természettudományos világgép kialakulásának. A monoteizmus igazi hajtóerővé válik, a világ Isten alkotása, az ember feladata a világ vizsgálata.* A 13 sz.-tól alakuló egyetemek igazi műhelyekké válnak. Vallás és „természetfilozófia” megférnek egymás mellett, míg **Kopernikusz**, **Kepler**, **Galilei** tanai szembekerülnek a hagyományos, geocentrikus egyházi világgéppel (nagyjából a 16 sz.).

Ettől számítjuk az újkori természettudomány kialakulását. *Míg kezdetben az egyház jól tartotta pozícióit, ettől kezdve rohamosan veszít azokból.* **Newton** (1642–1727) törvényei, világszemlélete

egy mechanisztikus világszemlélet alapjává vált, mely szerint a világegyetem egy önfenntartó mechanizmus, mely nem igényli Isten működését. **Laplace** hitte, hogy amennyiben megadjuk egy jelenség kezdeti állapotát, matematikával mindent el lehet mondani. Mellékesen megjegyzem, hogy **Newton unitáriussága nyilvánvaló volt**, természetesen nem a későbbi mechanisztikus értelemben, és ezt bizonyára ki is nyilvánította volna, amennyiben nem kockáztatta volna akadémiai pozícióját. Egyébként tudomásom szerint kapcsolatban állt az erdélyi unitarizmussal.

Ez a sokszor önhittséggel telt világgép három évszázadig tartotta magát, míg elérkezünk az újkori fizika kialakulásáig (hogy csak a fizikánál maradjunk). **Einstein** neve fémjelzi az újkori szemlélet kialakulását. A speciális és általános relativitáselmélet megalkotója ugyanakkor még mindig hisz a matematika abszolútságában, abban, hogy a világegyetem egy világgépletben megmagyarázható (hosszú évtizedekig dolgozott ezen), és nem fogadja el az akkor már kifejlődőben lévő kvantummechanika tételeit. Sokan hivatkoznak *Einstein vallásosságára, ő maga önéletrajzi írásában („Hogyan látom a világot?”) kozmikus vallásosságról beszél.* Érdekes itt leírni egyik beszélgetését, melyet egy katolikus kardinálissal (Alhaber) folytatott: „Becsülöm a vallást, de a matematikában hiszek, ez eminenciádnál bizonyára fordítva van. – Téved, a matematika és a vallás számomra csak különböző kifejezésformája ugyanannak az isteni lényeknek... De ha egy nap a matematikai kutatás arra az eredményre jutna, hogy a tudomány bizonyos ismeretei ellentmondanak a vallás bizonyos ismereteinek, én a matematikát olyan nagyra értékelem, hogy ön, tisztelt professzor úr, nem nyugodna addig, míg a számítási hibára rá nem jönne.”

Az újkori fizika, a relativitáselmélet, az atomfizika fejlődése, a kvantummechanika kialakulása stb. egy jelenkori szemléletet alakított ki. Míg a fizikát a 19. sz. végére lezárták tekintették, kiderült, hogy az atomok világában a klasszikus törvények nem érvényesek (vagy csak részben). A fény kettős természete (részecske és hullám) azt mutat-

ja, hogy a körülöttünk lévő világ magán viseli a nem objektívalhatóság vonását. *A tér-idő-anyag elveszítette abszolút jellegét.* Az atom folyamatosan oszthatónak látszik, ugyanakkor az anyag megmaradása helyett, az energia megmaradásáról beszélhetünk. A természeti törvényszerűség is elveszítette abszolút jellegét (statisztikus valószínűségről beszélhetünk, így a kvantumfizikában, a termodinamikában). *A körülöttünk lévő valóság elveszítette a történelemnélküliség látszatát.* A világegyetem időben keletkezett, időben érhet véget. A lét alapvető kérdéseit vizsgálva nagy-szerű munkák születtek **Stephen Hawking** („Az idő rövid története”) és **Paul Davies** („Isten gondolatai”) tollából. A matematika sem tekinthető már teljes értékű megfogalmazási eszköznek. *A tudományos kutatások sem objektívek,* hiszen csak közvetve szerzünk tapasztalatokat, az emberi tényezők is közrejátszanak, egyfajta hermeneutikát kellene alkalmazni. *A nyelv sem a legmegfelelőbb eszköz a valóság megragadására. Főleg a nyugati nyelv nem, ellentétben a keletivel, ahol évezredek kijelentések megdöbbentő hasonlóságot mutatnak a modern fizika világával.* **Fritjof Capra** nagy sikerű könyve, a „Fizika taója” erről szól, párhuzamokat von a keleti vallási nézetek és a fizika között. Természetesen egyfajta panteisztikus összemosással találkozunk a két világ között, és a keleti vallásfilozófiák eltérnek a nyugati személyes istenképtől, de mindenképpen figyelemre méltó ez az alkotás.

Egyszerűen a 20. sz. embere lassan alázatosabb lett, és fölfedezte, megélte a tudományok mögötti metafizikai hátteret, a világ több lett, mint az anyagi világ, a létezés végső kérdéseire is figyelt. Az esetlegességek ellenére az összhang és rend szépségét szemlélte, és sok tudós, ha nem is hagyományos egyházi értelemben, de mindenképpen vallásos élményről, a hit megéléséről beszél. Természetesen nem lehet egységességről beszélni, hiszen nem is olyan régen a marxizmus, materializmus ellentéteket, sajátos értékrendet tartott fenn, nem véve figyelembe azt, hogy a hit ellentéte nem a tudomány, hanem a hitetlenség. Ha nem is lehetünk teljes mértékben optimisták e kérdésben, mindenképpen figyelemre méltó az ebbéli érdeklődés.

Az előbb leírtak tükrében láthatjuk, hogy *a tudomány és vallás viszonya változóan alakult, hol egyik, hol másik relatív „győzelmére”.* Alapvetően három modellt tudunk felállítani: a) Konfliktusmodell – mindkettő önmagát tekinti az „igazság” birtokosának, behatolnak egymás területeire. b) A különbözőség hirdetése – mindkettő külön világ, nincs párbeszéd c) *Párbeszédmodell.*

Számomra a harmadik modell a fontos. A valóság sokkal gazdagabb minthogy csak az egyik, vagy csak a másik oldal mellett törjünk pálcát. Mindig is úgy gondolkodtam, hogy két alapvető és egyenrangú megismerés létezik: a vallásos (művészi stb.), valamint a tudományos. A kettőt soha nem lehet teljes mértékben szétválasztani. *A tudomány nélküli vallás megkérdőjelezi a vallási ismeretek értékét, a hit nélküli tudomány egyfajta lélek nélküli szcientizmust nyújt.* Ugyanakkor azt is éreznünk kell, hogy *a két terület bár közös talajon áll, alapvetően más módszerekkel dolgozik,* ezt pedig mindkét félnek tiszteletben kell tartania. A cél a kölcsönös szembesítés, segítség a világ, az igazság megismerésében és megélésében.

A 20. században a természettudomány az univerzumot akarta meghódítani. De rá kellett jönni, hogy *a természettudománynak léteznek határai. Képtelen megragadni a valóság bonyolult szövetét, összetettségét, végső kérdésekre, az élet miértjeire nem adhat választ. Nagy szükségünk van az alázat és hit megélésére.*

Felgyorsult, sokszor kaotikusnak tűnő világunkban szükségünk van arra, hogy a tudomány gyümölcsét a magunk javára fordítsuk, de legalább annyira fontos hogy kilássunk mindennapi dolgainkból, hittel telve és bölcsen tudjunk döntéseket hozni és élni.

E rövidke kis írás a teljesség igénye nélkül készült, legyen inkább érdeklődéskeltő jellegű. Az említett könyvek mellett a következő irodalmat ajánlanám: Alister E. McGrath: Tudomány és vallás, Török Tibor: Istenhit és természettudomány, Hit és tudomány (teológusok és fizikusok párbeszéde), Végh László: Természettudomány és vallás, Hans Rohrbach: Természettudomány, világkép, hit.

Máté Ernő (Pécs)

NE FELEJTSE EL MEGÚJÍTANI ELŐFIZETÉSÉT!

Tavaszi népszokások

Május elseje

Már a XV. században is május első napján a házakat zöld lombokkal díszítették fel. A májusi zöld ágat, a **májusfát** a székelyek **jakabfának**, **jakabágnak** is hívták, másutt májfának nevezik.

A májusfaállítás hazánk egész területén ismert. A *májusfát elsősorban a legények állították a lányoknak*. Régen a fát főként lopták a legények, s ezért a hatóságok igen sokszor tiltották a szokást. A májusfával adta tudtára a legény a falunak, hogy melyik lánynak udvarol. A **májusfa** a Jászországban nyárfa vagy jegénye, színes krepp-papírral díszítik, általában szalagok, üveg bor és más ajándékok is kerülnek rá. Palóc területen a legény csak a fát állította fel, s a leány és édesanyja díszítették. Sok helyütt pünkösdkor vagy május végén „kitáncolták” a fát, vagyis a fa kidöntése táncmulatság keretében, muzsikaszó mellett történt.

A szokás új formája a **májusi virág küldése**. A legények szépen feldíszített cserépes virágot küldenek annak a lánynak, akinek udvarolnak, s a virág az ablakba kerül.

Májusi felvonulást első ízben 1890-ben rendeztek Budapesten a magyar munkások.

Pünkösöd

A **pünkösdi királyválasztás** a történetileg jól dokumentált szokások közé tartozik. Már a XVI. században pünkösdi királyságnak nevezték az értéktelen, múló hatalmat, s feltehetjük, hogy maga a szokás jóval régebben is ismert volt hazánkban. A XVI–XIX. századi adatok legtöbbször a verseny keretében választott pünkösdi királyról szólnak. Székely gyermekek **bothúzással**, másutt **lúdynyakszakítással** és más ügyességi versenyek keretében választottak maguk közül pünkösdi királyt. Századunkban a versennyel választott pünkösdi király eltűnt.

A XVIII. század végétől ismert egy másik szokásforma is. A falu legényei és leányai közül kiválasztott pár (király és királyné) virágokkal feldíszítve járta körül a falut; másutt a gyermekek közül választották a **pünkösdi párt**.

Napjainkban is élő szokás még Dunántúlon a kislányok **pünkösdi királynéjárása**. A kis királynő feje fölé társnői selyemkendőből vont „sátrat” tartanak. A lányok házról házra járnak köszönteni, közben rózsaszirmokat hintenek szét. A királynő néma szereplő, s nem szabad mosolyognia, ha a háziak nevetetik. A rítus mágikus célja a kender növekedésének előmozdítása. A leánykák magasra emelik a királynőt s közben azt mondják: „Ekkora legyen a kender!” A köszöntésért ajándékot kapnak.

Jelen, lét

2004. február 24-én este az Uránia Nemzeti Filmszínházban voltunk. A Julianus Barát Alapítvány és az Illyés Alapítvány szervezett jótékonyági estet a már tető alatt, kész tartószerkezetekkel álló Felőri Magyar Oktatási és Művelődési Központ építkezésének befejezésére. Az erdélyi, Beszterce-Naszód megyei iskola 12 magyar falu gyermekeinek, kulturális és hagyományörző szervezeteinek lesz az otthona.

Mi, a Nagy Ignác utcai templom unitáriusai, közös pénzünkéből és külön-külön személyesen is adakozva együttesen ötvenezer forintot gyűjtöttünk össze a Felőri magyar iskola építésére. Ezzel a Budapesti Unitárius Egyházközség neve is felvésetik a leendő épület falán elhelyezendő emléktáblára.

Ezt a közös adakozásunkat Bethlen Farkasnak, a Julianus Barát Alapítvány vezetőjének nekünk címzett külön meghívása tette lehetővé. Bethlen Farkas Verőce polgármestereként jó ideje bensőséges, segítő figyelemmel kíséri a Verőcehez tartozó Megyarkút unitárius rendezvényeit. Most a polgármester úr felajánlotta, hogy gyülekezetünk tagjainak a tízezer forintos támogatói belépőjegy helyett fejenként csak egyezer forintot kell fizetniük.

Kifizettem az ezer forintot; és azon járt az eszem: vajon hoztam-e ezzel bármiféle áldozatot? Hoztunk-e áldozatot, adtunk-e igazán segítséget ezzel az ezerforintosokkal?

Mert a jóformán világhírű Weiner-Szász Kamarazenekar hangversenyére önmagában magasabb

belépőt kellett volna bizonyára fizetni? Ha a koncert másutt, külön lett volna. A nagyszerű, lendületes, életvidám együttes muzsikáját és Gyöngyösi Zoltán fuvolaművész szólójátékát nem-hogy hallgatni, de még nézni is jó volt.

Egy külön este élménye lehetett volna a fővendégek szereplését figyelni: meghallgatni Bölcskei Gusztáv és Tempfli József püspök urak beszédét, örülni Mádl Ferencné Dalma asszony személyes jelenlétének.

Ehhez jött még a ráadás: a húshagyókeddi disznótóros vacsora, amelyből a magamfajta jó étvágyú egyetemista természetesen többszörös adagot fogyasztott. Emellett ráadásul a hangverseny szünetében és végén is elfogadtam a kedvesen kínált erdélyi szilvapálinkát.

Akkor most hogyan is állunk az áldozattal meg a segítséggel?

Segíteni bizonyára egyvalamiben segítettünk, ez viszont annál fontosabb: jelen voltunk.

A jelenlét volt a segítség. Mert az ezerforintosok végül mégiscsak összeadódtak.

A jelenlét összeadódott itt is: mint ahogy összeadódik a közélet minden területén. Jelen kell lennünk a sportcsarnokban, amikor szurkolni kell. Jelen kell lennünk az istentiszteleteken, amikor közösen kell erőt merítenünk Jézus példájának követéséhez. Jelen kell lennünk a választásokon, amikor az ország sorsáról kell dönteni.

Most húszan voltunk az Urániában. Hajrá, legközelebb legyünk még többen!

Dárdai Balázs építészhallgató

Megalakult az Unitárius Alkotók Társasága (UART) Budapesten

„Az ember több annál,
mint amit az ember alkotni tud”
(Balázs Ferenc)

Emlékezetes nap marad a magyarországi unitáriusok életében 2004. április 3-a. Ezen a napon alakult meg mintegy 20-25 érdeklődő részvételével a budapesti Bartók Béla gyülekezet Hógyes Endre utcai gyülekezeti termében az Unitárius Alkotók Társasága. Az eddigi legeredményesebb művészeti törekvés a beregi unitárius szórványból kinövő szabadelvű protestáns körben bontakozott ki.

A rendszerváltás utáni 15 évben (1989–2004) a **protestáns kör valóságos kulturális missziót folytatott a hazánkban alig-alig ismert unitarizmus tiszta tanainak a megismertetése céljából** és azért, hogy felkutatassa, és összefogja az unitárius vallásban nevelkedett és hitben élő gondolkodókat és alkotókat. Ezen tevékenység során komoly eredmények is születtek. A kör jól tudott sáfárkodni az adott talentumokkal, megragadott minden alkalmat a munkára pl. szabadelvű napok, **Partium-műhely**, évről évre kiosztott **Balázs Ferenc alkotói díjak**, a nagypénteki passiójáték.

Munkánkat nem mindig követte elismerés, hiszen ez az elkötelezettség nem mindenki számára volt szimpatikus. De úgy éreztük, hogy az évek során elég harcedzetek lettünk. Így határoztuk el, hogy egy évtizedes múltra visszatekintő folyóiratunkat, a Partiumot országos jellegűvé fejlesztjük és unitárius egyházunk égisze alatt folytatjuk tovább a szellemi és lelki építkezést.

Az elképzelést tett követte és így alakult meg először a keleti végeken UART mozgalom, néhány atyafi és velünk szimpatizáló alkotó részvételével. Ennek tagjai kezdetektől fogva Dusa Lajos, Ószabó István, Oláh András, Deák József, Felhős Szabolcs voltak, majd később csatlakoztak a csoporthoz Babosi László, Joó Adrián, Balogh Tibor, Vári Zsolt.

A zászlónkra két jelszót írtunk:

- szabadelvű unitárius szemlélet
- Balázs Ferenc és Ratkó József szellemisége

A Partium folyóiratunkban felvállaljuk hitelőseink (Bartók Béla, Balázs Ferenc) példamutató szellemiségét, hogy helyesen foglalhassunk állást a világ dolgaiban, társadalmi kérdésekben.

Nyitottak vagyunk minden velünk és ügyünkkel szimpatizáló alkotó felé. Így kerültünk kapcsolatba a Pesti Művészkлубbal, akik egy kis vérfrissítést hoztak az alakuló UART-ba. Ők is megismerkedtek törekvéseinkkel, világnézetünkkel, és el is fogadták azt. Vezető egyéniségeik részt vállaltak az UART vezetőségében és a Partium szerkesztőségében is (dr. Bánosi György, Batári Gábor, Rózsa Flores Eduardo, Bodrogi Péter, Gáspár Ferenc).

Az alakuló közgyűlést április 3-án egy hangulatos tavaszi tárlat közepette tartottuk meg. A tárlatot megnyitó **Gergely Felicián** bevezető szavai után az ideiglenes ügyintéző és levezető titkár, **Felhős Szabolcs** beszélt az UART előzményeiről, a beregi Partium-műhely kezdeményezéséről, majd ismertette az **alapszabály tervezetet**.

Az alapszabály elsőként rögzíti, hogy az UART a Partium-műhelyből bontakozott ki, a beregi unitárius szórvány alkotó tevékenységének kiteljesedéseként, amely az alkotó unitáriusok és szimpatizánsok műhelye kíván lenni.

Célkitűzésének elérése érdekében felvállalja a Partium folyóiratot, vitafórumok, szimpóziумok, és tárlatok szervezését, valamint a dunafüredi alkotótábor létrehozását. Vállalja a Balázs Ferenc szellemi és lelki örökségét és példaképeink Bartók Béla, Frank Lloyd Wright, a két meghatározó művész, akik igazi unitárius alkotók, akiknek közös vonása a tiszta forrás és az önálló gondolkodás. Értékeinkből megőrizük a Balázs Ferenc alkotói nívódíját.

Terveink között szerepel egy évkönyv kiadása, egy irodalmi és művészeti kávéház kialakítása, egy egyházi lexikon kiadásának elősegítése, ill. egy egyháztörténelmi múzeum beindításának megalapozása.

Testvéri kapcsolatot kell kiépíteni a másik unitárius egyesülettel, a **Dávid Ferenc Egylettel**.

Az alapszabály és a program megvitatása után sor került a **megújult Partium-szerkesztőség összeállítására is**. A szerkesztőség abban állapodott meg, hogy ketős rovatvezetők szerkesztik a kibővült folyóiratot.

Végezetül az egyesület tisztségviselőinek a megválasztására került sor.

Az egyesület elnökévé Szinte Gábor festőművész tanárt választotta meg a közgyűlés.

A titkári teendőket **Gergely Felicián** látja el, a megbízott ügyintéző titkár, **Felhős Szabolcs** közreműködésével.

Az évközi munkát a **választmány** végzi, melynek sorraiban köszönhetjük a megválasztott elnökség mellett, **Kelemen Miklós** és **Léta Sándor** lelkes urakat, **Gáspár Ferenc** ifjúsági író és könyvkiadót, **Bánosi György** tanár urat, **Nézó László** szerkesztőt, **Tirnován Tamás** és **Sikó Agnes** képzőművészeket.

Létre kívánjuk hozni az **UART ifjúsági tagozatát** is. Itt üdvözölhetjük **Dárdai Balázs** építész, **Bodrogi Péter** ifjúsági szervezőt, **Mogyorósi Dénes** költő jogászhallgatót, **Dárdai Barnabás** szobrászt, **Joó Adrián** filozófushallgatót, **Felhős Koppány** vízépítő mérnök fotóművészt, **Balogh Tibor** grafikusművészt, **Vári Zsolt** festőművészt, valamint **Zoltáni Zsolt** és **Tót Attila** zenészeket.

Székhelyünk és címünk:

Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt
1054 Budapest, Alkotmány utca 12.

A közgyűlésen jelen volt és üdvözölte az egyesület megalakulását **Medvigy Endre** is, aki felajánlotta az ITASZ (Irodalmi Társaságok Szövetsége) és a Magyarok Világsszövetsége segítségét (rendezvények szervezése, terem stb.).

A közgyűlés hosszas eszmecsere után egyhangúlag elfogadta az alapszabályt és ezzel az UART megalakulását.

Ezek után az elnök megnyitotta a Tavaszi Tárlatot.

Szeretnénk, ha közös munkálkodásunkat a felvállalt Balázs Ferenc-i örökség hatná át. Szavaival élve: „A **vallás megadja az én életem célját; a tudomány hozzásegít az eléréséhez; a művészet alkalmat ad, hogy benne gyönyörrel elmerüljek.**”

„Az én imígy teljese váló élettemben várom Istent, hogy kinyilatkoztassa magát.”

Felhős Szabolcs

Tavaszi tárlat

Az előzetes beharangozásnak megfelelően április 3-án megnyílt az Unitárius Alkotóművészek I. Tárlata. Mindjárt a bevezetőben el kell mondanom: **nem olyan lett, amilyenek reméltük!** Kisebbségesebb kevésbé színvonalas lett. Az embert mindig érhetik meglepetések! Nemcsak jók, hanem rosszak is. Számomra ez ez volt.

Először is **nem mindenki jött el, akire számítottunk!**

Nem olyan nivós kollekciót küldtek be, mint amelyet elvártunk.

Pl. **Tirnován Ari Vid** nagy szobrászművész barátunk csak egy EU-emblémát küldött. De a **beregi naiv művészek** kollekciója is lényegesen elmaradt – darabszámra és színvonalra is – attól, amit az előzetes beharangozások alapján reméltünk.

Summa summárum sikerült egy jó **kis minitárlatot** – amolyan iskolai **önképzőköri gyűjteményt** – összehoznunk. Ezt azért írom meg ilyen keményen, hogy tanuljunk belőle, és a továbbiakban egy kicsit komolyabban vegyük ezeket a dolgokat. Egyébként nincs értelme az egésznek!

Nem folytatom tovább a bírálatot, remélem, hogy akit illet az magára veszi és levonja belőle a tanulságokat. Akit pedig nem illet, attól elnézést kérek. Nem volna szerencsés ugyanis csak a korholással foglalkozni, mert **sok üdítő kivétellel is találkozhattunk** ezen a kiállításon, a Hőgyes Endre utcai Bartók Béla gyülekezet termeiben. Számomra ilyenek voltak **Sikó Agnes** pécsi művésznő akvarelljei, amelyek finom színeikkel, művészi tökélyre való törekvésükkel a revelláció erejével hatottak rám. Nagy öröm volt számomra, hogy ezeket a szép, de visszafogottan szerény alkotásokat láthattam. (A Tettei táj, az Öröm, a Virágok I. és II. c. képeire gondolok). Nem kevésbé kellemes hatást gyakoroltak rám **Ébert Yvonne** budapesti művésznő alkotásai is, amelyek absztrakt stílusú, bonyolult formanyelvű és gazdag gondolati tartalmú alkotások voltak. Apollinaire-versillusztrációk, Jeanne D'Arc és Tavasz c. temperaképe talán több figyelmet, jobb megvilágítást érdemeltek volna. Nagy megtiszteltetés lenne számomra, ha a legközelebbi **Őszi Tárlaton** (ez év októberében) piktúrájának, vagy grafikáinak gazdagabb ouvre-jével is megismerkedhetnénk. **Jánoscsák Mária** (Pusztadobos) 2 db naiv képével szerepelt. A Petőfi hazatérése és a Falu c. képekkel. Érdekes látásmódról tesz tanulságot, egy kissé visszafogott színvilággal dolgozik. Tőle is több és talán nagyobb formátumú alkotásra lett volna szükség ahhoz, hogy közelebb kerüljünk képi, gondolati világához. **Lakatos László** (Vásárosnamény) Cigánynő és Dandos Gyula c. képeivel szerepelt. A Cigánynő c. képe egész jó, bár eléggé konvencionális eszközökkel dolgozik. Kíváncsibb lettem volna egy eredetibb, autentikusabb cigánynő-ábrázolásra. Olyanra, amilyen az ő benső világában él. Akkor lett volna ennek átütő ereje. De így sem volt rossz. Úgy gondolom azonban, hogy igazi kifejezési eszköztárszerét, sajátos nyelvét még ezután kell megtalálnia. **Vári Zsolt** (Tarpa) két női feje közül véleményem szerint a II. számú a sikerültebb. Az I-es inkább egy közismert grafikai megjelenítés utánérzésének tűnik. Egy olyan embernek, aki művész akar lenni, vigyázni kell arra, hogy ne essen mások stílusa utánzásának bűvöletébe. Krisztus-képe egy kissé elgondolkodtató. Nem tudom, hogy egy ennyire meggyötört, corpusszal mit akart kifejezni, a közismert Krisztus-képekkel szemben? **Balogh Tibor** (Tiszadob) Dobi részlet c. tusrája érdekes, de tőle is még több művet kellett volna látni, hogy tehetsége igazi ízére ráérezhessünk. A sort megint egy nagyon üdítő, friss élményeket nyújtó, de ugyanakkor nagyon visszafogott nefelejcskék és fehér színvilágú képegyüttessel zárhattuk, amelyet **Miklós Rozália** küldött be Szegedről. Az alkotások címe is nagyon szerény: Virágoskék, Vízpart. De mind a kettő nagyon emlékezetes és feledhetetlenül szép alkotás. Gratulálunk hozzá! Mint ahogy mindenkinek, aki fáradozott és serénykedett a Tárlat sikerre vitele érdekében. Reméljük, hogy a kissé bizonytalan kezdet után **az ez év október elején nyíló Őszi Tárlat** már sokkal átütőbb sikert fog aratni. Mert azon több művész, több alkotás és nagyobb formátumú művek is megjelennek majd. Ennek előkészítése, színvonalas megrendezése már a kiállítás megnyitásával egy időben megalakult UART (Unitárius Alkotóművészek Társasága) megtisztelő feladata és felelőssége lesz.

Krónikás

Lapzárta után

Dunántúli Unitárius

Egyházközség

– Húsvéti ünnepünk jó hangulatban telt, örömteli meglepetést okozott a székesfehérvári istentisztelet, ahol húszan gyűltünk össze.

– Az elmúlt hónapokban a Pécsi Tudományegyetem Valástudományi Tanszéke több alkalommal kerekasztal-megbeszélést tartott különböző témák kapcsán, számos egyetemi hallgató és lelkész jelenlétében, melyeken jómagam is teljes jogú lelkészként vehettem részt.

– Újabb testvér-egyházközségi kapcsolatunk működőképes, élő kapcsolatot tartunk fenn az Oregon állambeli ashlandi unitárius univerzalista gyülekezet lelkészével és gyülekezeti tagjaival.

– Április 25-én, Polgárdiban, utolsó útjára kísértük és eltemettük Tóth Lajos 83 évét élt testvérünket. Lajos bácsi a polgárdi egyházközség lelkes és fáradhatatlan híve volt, igen sokat tett az egyházközségéért. Emléke legyen áldott, adjon számára a Jó Isten csöndes pihenést az anyaföld ölében, lelkének örök életet, hozzátartozóinak vigasztalást.

– Május 15-én gyülekezeti kiránduláson, piknikezésen vettünk részt a Pécs melletti Malomvölgyi-tónál.

Máté Ernő lelkész

H Í R E K

A Budapesti Unitárius Egyházközség a Művészetek háza

2004. április 23-án a templomban **Tokos Zoltán gitárművész** koncertjét hallgattuk meg **J. S. Bach lantműveiből**. Csodálatos volt, és 30-40 év távlatából eszembe jutott az azóta nem hallott művészi gitárzene, melyet régen Szendrei Karper László adott a gyülekezetünknek. Zoli visszahozta ezt az áhítatot. Kászoni lelkész úr érdeme, hogy sokszor hallhatunk koncertet templomunkban, és a gyülekezeti termünkben pedig állandó képzőművészeti kiállítások tekinthetők meg.

Nemcsak lelkünk épülésére gondol, hanem a kulturális fejlődésünkre is. Meg is van az eredménye, mert egyre több hívünk jön el az istentiszteletre, és a gyülekezeti összejövetelekre.

Köszönjük ezeket lelkészünknek és az egyre aktívabb presbitériumunknak.

Schmidt Gábor

Új Szervét-weboldal a világhálón

Testvér!lapunk, az Inquirer hozza az olvasók tudomására, hogy Jaime de Marcos, a Spanyol Unitárius Univerzalista Társulat (SUUE) elnöke bejelentette, hogy Szervét Mihály művének egy új weboldalt szentelnek a világhálón. Ezt a **Szervét Mihály Intézet támogatja**, angol és spanyol nyelven olvasható, de hamarosan francia és olasz nyelven is elérhető lesz: www.miguelservet.org. A weboldal Szervét Mihályról és koráról ad információkat, valamint **Villanuova faluról, ahol Szervét született, és ahol a róla elnevezett intézet működik**. E település vidékéről is lehet ismereteket szerezni, valamint a fenti intézet munkájáról. Állandó könyvészet is olvasható lesz. Az eseménynaptár képes riportban számol be a tavalyi Szervét-ünnepségről, Spanyolországból. Ez a nagyszerű kezdeményezés hangsúlyt helyez arra, hogy habár Szervét inkább a kisvörkörfelfedezéséért vált híressé, kiemelkedjen radikális teológusi munkássága is. **Leghíresebb könyvei megkérdőjelezték a Szentháromság dogmáját és letették az unitarizmus alapjait**. A weboldal erősíteni kívánja a szervéti kettős örökség hangját: a jogot a lelkiismereti és szólásszabadsághoz, valamint a radikalizmus jogosultságát, az igazságkeresés intellektuális módszereként. „A jelenlegi történelmi kutatások megerősítik azt a tényt, hogy Szervét elképzelései a türelmességről fordulópontot jelentettek az értelmes vitában, tárgyalásban, amelyek elvezettek a gondolat- és lelkiismereti szabadsághoz a nyugati világban” – hirdeti **Jaime de Marcosék** újonnan elindított tájékoztatója a világhálón. Ha van lehetőségünk rá, keressük és olvassuk!

B. L.

FELHÍVÁS

Fel Zebegénybe!!!

Néhány évvel ezelőtt egyházunk Főpásztora elindította és megalapozója volt Pálmai Béla atyánkfiaival együtt a Zebegényben tartott **nemzeti zarándoklatnak**. Azóta is minden évben keresztények serege zarándokol e csodálatos helyre hitet, erőt meríteni az élet terheinek elhordozásához. Protestáns testvéreinknek is megható, lélekemelő ez a találkozás. Sőt, meg merjük kockáztatni azt a kijelentést, hogy a csíksomlyói búcsú ellensúlyozásaként /ahová nem juthat el minden anyaországi katolikus és nem katolikus hívő! / **ez a zarándokhely minden magyarok / felekezeti hovatartozás nélkül! / találkozóhelyévé válhat**. Ezért hívunk minden rangú és rendű magyart együtt lenni a hitben, keresztény elkötelezettségben. Fel hát, Zebegénybe! Legyen ez a találkozás együvé tartozásunk megpecsételése! Jöhet az európai unió egyesítő szándéka, mi hitben és testvériségben is egyek vagyunk! **Találkozunk Pünkösöd után, azon az első szombaton magyarságban és kereszténységben. Viszontlátásra hát!**

Balázi László

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Unitárius Alapítvány Kuratóriuma a 2003. évi SZJA 1%-ára befolyt összegből pályázatot hirdet

A pályázat célja: Karitatív tevékenység, rendezvények szervezése, közösségi célt szolgáló felszerelések, berendezések beszerzése.

A pályázat összege: **1.660.000,-Ft**, azaz egymillió-hatszázhatvan ezer forint.

A pályázat beadási határideje: **2004. július 15.**

Pályázhatnak a Magyarországi Unitárius Egyház egyházközségei, szórványegyházközségei és egyházi szervezetei.

A pályázatokban kérjük feltüntetni a pályázó bankszámlaszámát is.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük eljuttatni:

Unitárius Alapítvány, 1054 Budapest, Alkotmány u. 12.

Dr. Beke Ildikó s.k.
elnök

Gergely Felicián s.k.
titkár

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Az aláírt cikkekért a szerzők viselik a felelősséget.

A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.

Folyóiratunk minden páros hónap végén jelenik meg.

UNITÁRIUS ÉLET

A Magyarországi Unitárius Egyház lapja

Szerkeszti a Szerkesztő Bizottság

Főszerkesztő:

Dr. Zoltán Zoltán

Főszerkesztő-helyettes:

Léta Sándor

Felelős szerkesztő:

Balázi László

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055

Telefon/fax: 311-2801

Internet: <http://unitarius.lap.hu>

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Készült:

a Cerberus Kft.
nyomdaüzemében

Felelős vezető:

Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1272

Előfizethető:

A lelkési hivatalokban (Budapesten és vidéken), vagy befizetési csekkben.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Egyes szám ára: 400 Ft

Évi előfizetési díj: 2400 Ft

A Magyarországi Unitárius Egyház
internetcíme:

www.unitarius.hu
<http://unitarius.lap.hu>